ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Μακεδονικά

Τόμ. 20, Αρ. 1 (1980)

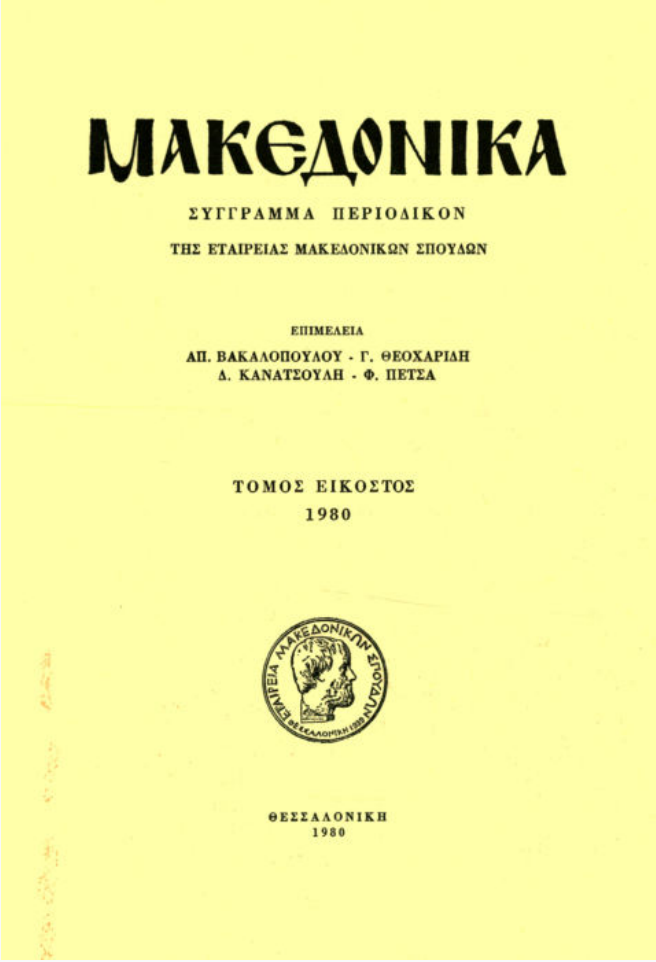

Το τοπωνυμικό της Σαμαρίνας Γρεβενών

Κωνσταντίνος Δ. Ντίνας

doi: 10.12681/makedonika.410

Copyright © 2014, Κωνσταντίνος Δ. Ντίνας

Άδεια χρήσης Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ντίνας Κ. Δ. (1980). Το τοπωνυμικό της Σαμαρίνας Γρεβενών. *Μακεδονικά*, *20*(1), 307–342. https://doi.org/10.12681/makedonika.410

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** EKT | **Πρόσβαση:** 18/04/2024 07:42:09

ΤΟ ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΟ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΙΝΑΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Ἡ Σαμαρίνα, κωμόπολη τοῦ νομοῦ Γρεβενῶν, βρίσκεται πενήντα χιλιόμετρα περίπου δυτικὰ τῆς ὁμώνυμης πρωτεύουσας τοῦ νομοῦ. Χτισμένη στοὺς πρόποδες τοῦ Σμόλικα καὶ σὲ ὑψόμετρο 1.650 μέτρων δὲν ἔχει μόνιμο πληθυσμὸ ἐξαιτίας τοῦ κλίματός της. Τὸ ἴδιο συνέβαινε καὶ παλιότερα, μόνο ποὺ τότε—πρὶν τριάντα-σαράντα χρόνια — ἀρκετὲς οἰκογένειες περνοῦσαν καὶ τὸ χειμώνα τους στὸ χωριό.

Βασικὴ ἀπασχόληση τῶν κατοίκων ἦταν καὶ εἶναι ἡ κτηνοτροφία. Ἀπὸ τὸ Μάιο ὣς τὸν Ὀκτώβριο οἱ κτηνοτρόφοι ἀνεβαίνουν μὲ τὰ κοπάδια τους στὸ χωριό, ἐνῶ τὸ χειμώνα κατεβαίνουν στὴ Θεσσαλία καὶ τὰ πεδινὰ τῆς Μακεδονίας. Παράλληλα ὅμως μὲ τὴν κτηνοτροφία, οἱ Σαμαριναῖοι ἀσχολήθηκαν μὲ ἀρκετὴ μάλιστα ἐπιτυχία καὶ μὲ τὸ ἐμπόριο. Οἱ ἔμποροι ὀργανωμένοι σὲ καραβάνια ποὺ συχνὰ ἔφταναν τὰ 100-200 ζῶα, ταξίδευαν σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς χῶρες τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ὅσον ἀφορᾶ τὰ ἄλλα ἐπαγγέλματα ποὺ ἀσκοῦσαν οἱ Σαμαριναῖοι διαφωτιστικὴ εἶναι ἡ πληροφορία τοῦ Χρ. Ἐνισλείδη[1] ὅτι «οἱ κάτοικοι τῆς Σαμαρίνης ἐφημίζοντο παλαιότερον διὰ τὴν ἐπιτηδειότητά των εἰς τὴν κατασκευὴν μαχαιρῶν. Ἦσαν ἄριστοι μαχαιροποιοί. Περίφημα ἦσαν τὰ γιαταγάνια τῆς Σαμαρίνης».

Τὸ χωριό, ὅπως ἐμφανίζεται σήμερα, προέρχεται ἀπὸ συνοικισμὸ 3-4 χωριῶν ποὺ βρίσκονταν περιφερικὰ τοῦ σημερινοῦ. Σὲ χάρτη τοῦ 1560 ἀναφέρεται σὰν Santa Marina de Praetoria[2]. Οἱ A. J. B. Wace καὶ M. S. Thompson[3] δίνουν τὴν πληροφορία, ποὺ τὴ βασίζουν στὴν προφορικὴ τοπικὴ παράδοση, ὅτι τὸ χωριὸ χτίστηκε τὸ 15 ἢ 16 αἰώνα. Οἱ περιηγητὲς Leake καὶ Pouqueville ἀναφέρουν ὅτι τὸ 18 αἰ. ἡ Σαμαρίνα ἄκμαζε καὶ εἶχαν χτιστεῖ οἱ ἐκκλησίες της.

Ἐχθρικὲς ἐπαφὲς μὲ τοὺς Ἀλβανοὺς εἶχαν οἱ Σαμαριναῖοι ἤδη ἀπὸ τὸ

---

1. Χ ρ. Ἐ ν ι σ λ ε ί δ η, Ἡ Πίνδος καὶ τὰ χωρία της Σπήλαιον-Γρεβενὰ-Σαμαρίνα, Ἀθῆναι 1951, σ. 93.

2. Γιὰ περισσότερες πληροφορίες βλ. Θ. Κ. Σ α ρ ά ν τ η, Ἡ Δυτικὴ Μακεδονία εἰς τοὺς χάρτας ἀπὸ τοῦ ΙΕ'-ΙΗ' αἰῶνος («Ἡμερολόγιον Δυτικῆς Μακεδονίας»), Κοζάνη 1961, 11, σ. 29).

3. A. J. B. W a c e - M. S. T h o m p s o n, The Nomads of the Balkans, London 1914, σ. 144 κ.ἑ.

18-19 αἰ.· τότε ἀναδείχτηκε ἥρωας ὁ Γiani al Preftu (Γιάννης Πρίφτης) «ὁ Γιάννης τοῦ παπᾶ». Τὴν ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς τοῦ 'Αλῆ πασᾶ καὶ παρόλο ποὺ αὐτὸς τοὺς φερόταν ἀρκετὰ καλά, οἱ Σαμαριναῖοι σὲ κάθε εὐκαιρία ξεσηκώνονταν γιὰ νὰ ἀποχτήσουν τὴν ἐλευθερία τους καὶ ἔπαιρναν μέρος σὲ ὅλα τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα τῆς περιοχῆς τους.

Μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Μοσχόπολης ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ Σαμαριναῖοι (γύρω στὶς 15.000 ψυχὲς τότε) ἄρχισαν νὰ μεταναστεύουν. Ἔτσι πολλοὶ ἐγκαταστάθηκαν στὴ Σιάτιστα· ἄλλοι — 150-200 οἰκογένειες — στὴ Νάουσα, ὅπου καὶ ξέχασαν τὴ γλώσσα τους. Μερικοὶ κατευθύνθηκαν πρὸς τὴν Κατερίνη καὶ τὰ Πιέρια, ὅπου ἀναμείχτηκαν μὲ τοὺς ἐκεῖ 'Αβδελιῶτες καὶ Περιβολιῶτες. Παρόλα αὐτὰ τὸ 1877 τὸ χωριὸ ἔχει 200 σπίτια καὶ τὰ γιδοπρόβατά του ξεπερνοῦν τὶς 80.000.

Γειτονικὰ πρὸς τὴ Σαμαρίνα χωριὰ εἶναι ἡ Σμίξη (Zmíxe), οἱ Φιλιππαῖοι (Fílkli), καὶ τὸ Δοτσικὸ (Dúska) τοῦ νομοῦ Γρεβενῶν, ὁ Πεντάλοφος (Župáne), ὁ Βυθὸς (Dol) τοῦ νομοῦ Κοζάνης, τὸ Ἑπταχώρι (Brúbisca) καὶ ἡ Ζούζουλη (Žúžule) τοῦ νομοῦ Καστοριᾶς, τὸ Δίστρατο (Briáza), τὰ Ἄρματα (Armáta), ἡ Ἁγία Παρασκευὴ Κονίτσης (Kirásuva) καὶ ἡ Φούρκα (Fúrka) τοῦ νομοῦ 'Ιωαννίνων (βλ. χάρτη 1 καὶ 2).

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἡ Σαμαρίνα γνωρίζει καινούργια ἄνθηση καθὼς χτίζονται συνεχῶς καινούργια σπίτια καὶ ἀναπτύσσεται τουριστικά. Σ' αὐτὸ συμβάλλουν καὶ οἱ σύλλογοι Σαμαριναίων ὅλης τῆς χώρας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἡ συλλογὴ καὶ μελέτη τῶν τοπωνυμίων τῆς Σαμαρίνας παρουσιάζει ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ γιὰ τὴν ἰδιομορφία ὡς πρὸς τὴν προέλευση καὶ τὸ σχηματισμό τους καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη γιὰ τὸ ποικιλόμορφο γλωσσικὸ ὑλικὸ ποὺ προσφέρουν.

Τὸ γλωσσικὸ ὑλικὸ αὐτῆς τῆς ἐργασίας συγκεντρώθηκε μετὰ ἀπὸ προσωπικὴ ἐπαφὴ μὲ γέρους κατὰ προτίμηση Σαμαριναίους καὶ κυρίως κτηνοτρόφους. Οἱ κυριότεροι πληροφορητές, τοὺς ὁποίους καὶ ὀφείλω νὰ εὐχαριστήσω, ἦταν οἱ 'Ιωάννης Πάσχος, κτηνοτρόφος, Δημήτριος Ντίνας, ἀγωγιάτης, Δημήτριος Μόκιας, ξυλουργός, κ.ἄ.

'Απὸ μιὰ πρώτη θεώρηση φαίνεται ὅτι τὰ παρακάτω τοπωνύμια συντάσσονται μὲ μιὰ ἀπὸ τὶς προθέσεις la «σὲ εἰς»[1] ἢ tu «σέ, μέσα σέ»[2]. Σὲ σύνολο 280 τοπωνυμίων τὰ 253 συντάσσονται μὲ τὴν πρόθεση la, ἐνῶ μόνο 24 μὲ τὴν πρόθεση tu. 'Απὸ τὴ συγκριτικὴ ἐξέταση τῶν δυὸ αὐτῶν ὁμάδων το-

1. T a c h e P a p a h a d z i, Dicţionarul dialectolui aromân, Bucureşti[2], 1974: La Illac-ad (Γιὰ τὸ Illac βλ. Ἐ ρ ρ. Σ κ ά σ σ η, Ἱστορικὴ Γραμματικὴ τῆς Λατινικῆς Γλώσσης, 'Αθῆναι 1969, σ. 188. Γιὰ τὸ ad ὅ.π., σ. 364).

2. T. P a p a h a d z i, ὅ.π. :tut⟨ru⟨λατ. intro, βλ. καὶ Ἐ ρ ρ. Σ κ ά σ σ η, ὅ.π., σ. 370.

πωνυμίων γίνεται φανερὸ ὅτι τὰ τοπωνύμια ποὺ συντάσσονται μὲ τὴν πρόθεση la, δηλώνουν στὴν πλειονότητά τους μιὰ τοποθεσία ἀνοιχτὴ ὅσο ἀφορᾶ τὴ διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους ἢ μεγάλη σχετικὰ σὲ ἔκταση: π.χ. la Kărăúlea al Kunduḍímu «στὸ καραούλι τοῦ Κοντοδήμου», la Pádea a Fúrlor» στὴν πεδιάδα τῶν κλεφτῶν». Ἀντίθετα αὐτὰ ποὺ συντάσσονται μὲ τὴν πρό-

Χάρτης 1. Βλαχόφωνες περιοχὲς τῆς Δ. Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας

θεση tu, δηλώνουν εἴτε τοποθεσία κλειστή, π.χ. tu Gúve «στὶς τρύπες», tu Groápe «στὶς γοῦρνες», tu Filikíe «στὴ φυλακή», εἴτε τοποθεσία μικρὴ σὲ ἔκταση ἢ ἀκόμα συγκεκριμένο σημεῖο μέσα σὲ μιὰ εὐρύτερη τοποθεσία: π.χ. tu Báltă «στὴ μπάρα», tu Galbádză «στὴν εὐλογιά», tu Skutídea di la Kínli al Miháli «στὸ σκοτάδι τῶν πεύκων τοῦ Μιχάλη». Ἕνα ἀξιοπερίεργο φαινόμενο παρατηρεῖται στὴ χρήση τῶν προθέσεων tu καὶ la μὲ τὰ τοπωνύμια Gúvă «τρύπα» καὶ Groápă «γούρνα». Ὅταν οἱ λέξεις αὐτὲς βρίσκονται στὸν ἑνικὸ ἀριθμό, συντάσσονται μὲ τὴν πρόθεση la: la Groápa ku Ṣtrigóni «στὴ γούρνα μὲ τοὺς ἐλεβόρους καὶ la Gúva a Lúplui «στὴν τρύπα τοῦ λύκου». Ὅταν ὅμως βρίσκονται στὸν πληθυντικὸ ἀριθμό, συντάσσονται

μὲ τὴν πρόθεση tu: tu Groápe «στὶς γοῦρνες», tu Groápile di la Láku «στὶς γοῦρνες τοῦ λάκου» καὶ tu Gúvile di Şkúrdžea «στὶς τρύπες τῆς Şkúrdžea». Τέλος τρία τοπωνύμια δὲν συντάσσονται μὲ καμιὰ πρόθεση ἀλλὰ ἀναφέρονται ἀπόλυτα. Αὐτὰ εἶναι: τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ, Samarína, τὸ ὄνομα τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ Hilimódе (βλ. λ.) καὶ τὸ τοπωνύμιο Şkurdžea. Τὸ τοπω-

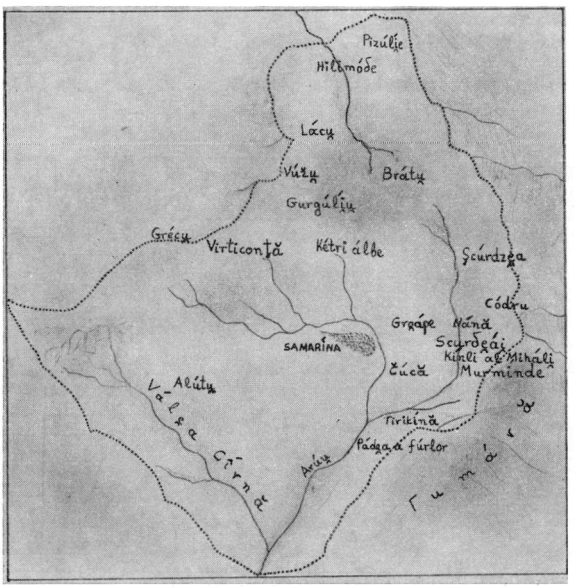

Χάρτης 2. Λεπτομέρεια τοῦ χάρτη 1 σὲ μεγέθυνση

νύμιο αὐτὸ παρουσιάζει καὶ ἄλλες ἰδιοτυπίες ποὺ τὶς ἀναφέρουμε παρακάτω. Οἱ ἰδιοτυπίες αὐτὲς ποὺ στὸ σύνολό τους ταυτίζονται μὲ τὴ συμπεριφορὰ τῶν ὀνομάτων τῶν δύο ἄλλων χωριῶν, ἐπιτρέπουν τὴν ὑπόθεση ὅτι τὸ ὄνομα τῆς τοποθεσίας αὐτῆς εἶναι τὸ ὄνομα ἑνὸς ἀπὸ τὰ χωριὰ ποὺ συνοικίστηκαν γιὰ τὸ σχηματισμὸ τοῦ σημερινοῦ χωριοῦ, ἂν συνδιαστεῖ καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐκεῖ τοποθετεῖται ἕνα ἀπὸ τὰ χωριὰ αὐτά.

Οἱ λέξεις ποὺ συνθέτουν τὰ τοπωνύμια ὡς πρὸς τὴν προέλευσή τους εἶναι: λατινικὲς 58 (35%), ἑλληνικὲς 45 (27,5%), τουρκικὲς 19 (11,5%), σλαβικὲς 7 (4%), ἀλβανικὲς 5 (3,5%), καὶ βουλγαρικὲς 2 (1,5%), ἐνῶ ἀγνοοῦ-

με τὴν προέλευση 27 (17,5%) λέξεων. Τὰ παραπάνω ποσοστὰ δείχνουν ὅτι οἱ σχέσεις τῶν Σαμαριναίων ἦταν πιὸ στενὲς μὲ τὸν ἑλληνόφωνο παρὰ μὲ τοὺς ἄλλους γειτονικοὺς πληθυσμούς. Οἱ περισσότερες ἐξάλλου τουρκικὲς λέξεις πέρασαν στὰ βλάχικα μέσω τῆς ἑλληνικῆς, ὅπως δείχνει ἡ γλωσσική τους μορφή: π.χ. Dirvéne<ντερβένι, ὅπως Skutíde<σκοτάδι, γιατὶ τὰ οὐδέτερα ἑλληνικὰ οὐσιαστικὰ σὲ -ι μᾶς δίνουν βλάχικα οὐσιαστικὰ σὲ -ε (βλ. καὶ παρακάτω).

Σχετικὰ μὲ τὴ χρήση τοῦ ἄρθρου στὰ τοπωνύμια, παρατηροῦμε τὰ ἑξῆς: Τὰ ἁπλὰ τοπωνύμια (βλ. παρακάτω σχετικὴ διάκριση σὲ ἁπλὰ καὶ σύνθετα τοπωνύμια) δὲν παίρνουν ἄρθρο: π.χ. la Čiréşu «στὴν κερασιά», tu Gúve «στὶς τρύπες». Ἀντίθετα τὰ σύνθετα ἐμφανίζονται πάντα μὲ ἄρθρο στὸ πρῶτο τους μέρος: π.χ. la Čiréşlo al Θόμα «στὴν κερασιὰ τοῦ Θώμα», tu Gúvile dit Mučeli «στὶς τρύπες τῆς λούτσας». Ἐξαίρεση καὶ ἐδῶ ἀποτελεῖ τὸ τοπωνύμιο Şkúrdžea, τὸ ὁποῖο ἐμφανίζεται πάντα μὲ ἄρθρο καὶ χωρὶς πρόθεση, ὅπως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ, Samarína.

Ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στοιχείων ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται, μποροῦμε νὰ διακρίνουμε τὰ τοπωνύμια σὲ ἁπλὰ καὶ σύνθετα[1]. Τὰ ἁπλὰ ἀποτελοῦνται μόνο ἀπὸ τὴν πρόθεση (la ἢ tu) καὶ τὸ ὄνομα τῆς τοποθεσίας, π.χ. la Dirvéne «στὸ δερβένι», tu Gúve «στὶς τρύπες».

Στὰ σύνθετα διακρίνουμε τριμερὴ δομή: Στὸ πρῶτο μέρος συναντοῦμε ἕνα ἀπὸ τὰ παρακάτω στοιχεῖα:

α) ἀριθμητικὸ (dáuă, tréi) π.χ. la Doále Kétri «στὶς δυὸ πέτρες», la Tréile Sinurómate «στὰ τρία σύνορα».

β) διαμόρφωση ἐδάφους (ápa, aúmbră, báltă, čóru, čúmă, groápă, gurgúliu, gúvă, kăngeále, keátră, láku, límne, lóku, mučéli, putămíe, skutíde, túmba, ţără, vále, varkó) π.χ. la Gúva a Lúplui «στὴν τρύπα τοῦ λύκου», la Kăngeálile di la Gréklo «στὰ καγκέλια τοῦ Γκρέκου (Ἕλληνα).

---

1. ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ

ΑΠΛΑ

πρόθεση+τοπωνύμιο

ΣΥΝΘΕΤΑ

πρόθεση+α) ἀριθμητικὸ
β) διαμόρφωση ἐδάφους
γ) ἀνθρώπινο κατασκεύασμα ἢ ἰδιόκτητος χῶρος
δ) πρόσωπο
ε) ζῶο ἢ φυτὸ

+α) κτητικὸ μόριο+α) κύριο ὄνομα ἢ ἐπώνυμο
β) πρόθεση
γ) δεικτικὴ ἀντωνυμία
β) τοπωνύμιο ἀναφορᾶς
γ) ἐπίθετο ἢ παθητικὴ μετοχὴ
δ) ζῶο ἢ φυτὸ

γ) ἀνθρώπινο κατασκεύασμα ἢ ἰδιόκτητος χῶρος (ágîri, alóne, amirídzu, čiíre, driştéli, fîntî'na, hăire, ikoăna, kălíva, kăşeáre, kúlă, lanáră, limére, másu, mnímă, moáră, páde, prióne, púnge, şóputu, şuputíku), π.χ. la Púngea, al Vurluγiáni «στὴ γέφυρα τοῦ Τρελογιάννη», l' Alónea al Náki al Pála «στὸ ἁλώνι τοῦ Νάκη Πάλα».

δ) πρόσωπο (Arbinéşi, moaşe, ţal-Vasíli), π.χ. la Moaşea al Γiákă «στὴ γριὰ τοῦ Γιάκα», l' Arbinéşli di la Pádea a Fúrlor «στοὺς 'Αρβανίτες τῆς πεδιάδας τῶν κλεφτῶν».

ε) ζῶο ἢ φυτὸ (čiréşu, džuneápine, fágu, kăpsálă, kínu, kúţuri, lúpu, núku, prúnu, sfindánu), π.χ. la Čiréşlo al Θόμα «στὴν κερασιὰ τοῦ Θώμα», la Sfindánlo di la Brátu «στὸ σφεντάμι στὸ ἔλατο».

Τὸ δεύτερο μέρος χρησιμεύει στὴ σύνδεση τῶν δυὸ ἄλλων μερῶν καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα ἀπὸ τὰ παρακάτω στοιχεῖα:

α) κτητικὸ μόριο (a (l), ali «τοῦ, τῆς») π.χ. la Keátra a ţáplui «στὴν πέτρα τοῦ τράγου», la Kúla al Hadžibíra «στὸν πύργο τοῦ Χατζημπύρου», la Čiírea ali Mále «στὸ τσαΐρι τῆς Μάλε».

β) πρόθεση (di (t), di la, la «ἀπό, ἀπό, σέ»), π.χ. la Kăşeárea di Şkúrdžea «στὸ τυροκομεῖο τῆς Şkúrdžea», l' Arbinéşli dit Amiré «στοὺς 'Αρβανίτες ἀπ' τὴ βοσκή», tu Groápile di la Láku «στὶς γοῦρνες στὸ λάκο», la Şóputlo la Gudrumíţă «στὴ βρύση στὴ Gudrumíţă».

γ) δεικτικὴ ἀντωνυμία (aţelu (aţeo), aţea «αὐτός, αὐτή»〈λατ. ecce* illus), π.χ. la Gurgúilo aţélu Álblo «στὴν ἄσπρη στρογγυλὴ πέτρα», la Fáglo aţeó Gróslo «στὴ χοντρὴ ὀξυά», la Pádea aţeá mşáta «στὴν ὄμορφη πεδιάδα». Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση καὶ τὸ δεύτερο μέρος εἶναι ἔναρθρο.

Τὸ τρίτο μέρος ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα ἀπὸ τὰ παρακάτω στοιχεῖα:

α) κύριο ὄνομα ἢ ἐπώνυμο π.χ. la Mníma al Nikulí «στὸ μνῆμα τοῦ Νικολῆ», la Kălíva al Kulúşiu al Hróna «στὴν καλύβα τοῦ Νίκου Χρόνα».

β) τοπωνύμιο ἀναφορᾶς (βλ. πιὸ κάτω) π.χ. la Keátra aspártă di la Čiúkă «στὴ χαλασμένη πέτρα τῆς Čiúka», la Kăngeálile di la Gréklo «στὰ καγκέλια στὸ Γκρέκο ('Έλληνα)». Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς καὶ τὸ πρῶτο μέρος μπορεῖ νὰ εἶναι περιφραστικό: π.χ. la K e á t r a M b r o á s t ă di la Gréklo «στὴν ὄρθια πέτρα στὸ Γρέκο ('Έλληνα)».

γ) ἐπίθετο ἢ παθητικὴ μετοχὴ (álbu, aróşe, groása, kîrna, láiu, lárgă, mbroásta, mşáta, neágăre, sfîrlíčiu, spindzurátă, trăptu, văkfeáskă, vínitu), π.χ. la pádea aţeá mşáta «στὴν ὄμορφη πεδιάδα», la lóklo aţeó tráptlo «στὸν τραβηγμένο τόπο».

δ) ζῶο ἢ φυτὸ (káli, lúpu, ţápu, brátu, nánă, skíni, ştrigóni, vúžu), π.χ. la máslo di la nánă «στὸ γρέκι τῆς νάνας», la pádea a káilor «στὴν πεδιάδα τῶν ἀλόγων».

Ὁ ρόλος μερικῶν τοπωνυμίων δὲν περιορίζεται μόνο στὴ δήλωση τοῦ

ὀνόματος μιᾶς τοποθεσίας. Τὰ τοπωνύμια αὐτά, εἴτε ἐπειδὴ δηλώνουν τοποθεσίες μεγάλες σὲ ἔκταση (Gréku), εἴτε τοποθεσίες ποὺ κατέχουν κεντρικὴ θέση σὲ μιὰ εὐρύτερη περιοχὴ (şkúrdžea), λειτουργοῦν σὰν «τοπωνύμια ἀναφορᾶς». Τοπωνύμια δηλ. ποὺ τὰ συναντοῦμε περισσότερο ἀπὸ μιὰ φορὰ (gúve, kăşeáre, kétri, şóputu) γιὰ νὰ διακριθοῦν ἀπὸ τὰ ὁμώνυμά τους, προσδιορίζονται ἀπὸ ἄλλα ποὺ καὶ μοναδικὰ εἶναι καὶ ταυτόχρονα γνωστὰ στὸν πολὺ κόσμο. Τὰ σημαντικότερα ἀπὸ τὰ «τοπωνύμια ἀναφορᾶς» εἶναι: Gréku (kăşeáre, kăngeále, keátră mbroástă, limére, şóputu), Skúrdžea (gúve, kaşeáre, kétri álbe, túmba), Γirikínă (kăpsálă, kúţuri, láku), Láku (groápe, limére, límne), Amiré (arbinéşi, mučéli), Čiúkă (Keátră, keátră aspártă), Vúžu (báltă, kăşeáre). Τὰ τοπωνύμια ποὺ βρίσκονται στὶς παρενθέσεις προσδιορίζονται ἀπὸ αὐτὰ ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ αὐτὲς καὶ ποὺ τὰ ὀνομάσαμε «τοπωνύμια ἀναφορᾶς». Ἰδιοτυπία παρουσιάζει τὸ τοπωνύμιο laku, τὸ ὁποῖο συναντιέται σὰν τοπωνύμιο ἀναφορᾶς, σὰν ἁπλὸ τοπωνύμιο, σὰν σύνθετο τοπωνύμιο καὶ σὰν τοπωνύμιο προσδιοριζόμενο ἀπὸ ἄλλο τοπωνύμιο ἀναφορᾶς (βλ. παραπάνω, καθὼς καὶ στὸ λῆμα láku).

Στὰ τοπωνύμια ἀναφορᾶς δὲ συγκαταλέγεται τὸ ὄνομα τοῦ παλιοῦ χωριοῦ Hilimódɛ (βλ. λ.), ἂν καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ τοπωνύμια βρίσκονται στὸ χῶρο ποὺ καταλάμβανε τὸ παλιὸ αὐτὸ χωριό. Τὸ Hilimódɛ σήμερα χρησιμοποιεῖται μόνον σὰν ἁπλὸ τοπωνύμιο. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα δυὸ τοπωνύμια ἴδια καὶ στὰ δυὸ χωριά, νὰ συγχέονται σήμερα καθὼς δὲν διευκρινίζονται ἀπὸ κανένα τοπωνύμιο ἀναφορᾶς. Ἔτσι ἔχουμε δυὸ φορὲς τοπωνύμια la Núku «στὴν καρυδιά», l' ayiu Θanási «στὸν ἅγιο Ἀθανάσιο». Τὸ ἁγιώνυμο ἀποτελεῖ ἕνα ἀκόμα στοιχεῖο γιὰ τὴν ὕπαρξη τοῦ χωριοῦ Hilimódɛ, γιατὶ δυὸ ναοὶ πρὸς τιμὴ τοῦ ἴδιου ἁγίου δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν μέσα στὸ ἴδιο χωριό. Τέλος ὅσο ἀφορᾶ τὶς μορφολογικὲς ἀλλαγὲς ποὺ ἔχουν ὑποστεῖ οἱ λατινικὲς καὶ οἱ ἑλληνικὲς λέξεις περνώντας στὰ βλάχικα παρατηροῦμε τὰ ἀκόλουθα:

α) Οἱ λατινικὲς λέξεις, ποὺ παίρνουν μέρος στὸ σχηματισμὸ τῶν τοπωνυμίων[1], διαφοροποιήθηκαν μορφολογικὰ ὡς ἑξῆς:

---

1. Γιὰ τὴν καλύτερη ἀνάγνωση τῶν τοπωνυμίων παραθέτουμε ἐδῶ μερικὰ βοηθητικὰ στοιχεῖα. Ὅλα τὰ γράμματα ἔχουν τὴ φωνητικὴ ἀξία τοῦ λατινικοῦ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου· χρησιμοποιοῦνται ἀκόμα τὰ παρακάτω γραφήματα:

ă: μισόκλειστο, κεντρικό, φθόγγος μεταξὺ e καὶ o, πρβλ. γαλλ. que.

î: κλειστὸ κεντρικό, φθόγγος μεταξὺ i καὶ u, πρβλ. τουρκ. kiz.

č: προστριβόμενο προουρανικό, πρβλ. ἰταλ. cioccolato.

ş,z.: ἀντίστοιχα παχιὰ τῶν συριστικῶν s,z.

ţ:ts, πρβλ. τσαλακώνω.

Ὅπου συναντιῶνται στὴ συμπροφορὰ δυὸ ἢ περισότερα φωνήεντα, ἡ χασμωδία θεραπεύεται μὲ τὴ συμπροφορά.

1) ἀρσενικὰ ὀνόματα σὲ -us〉-u, -e: rivus〉arúu, juniperus〉džuneápine.
2) ἀρσενικὰ ὀνόματα σὲ -ø, -is: fur〉fúru.
3) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -a〉-ă, -e: umbra〉aúmbră, rosea〉arióșe.
4) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -ies, iei〉-u (ἀρσ.): meridies〉amirídzu.
5) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -is, αἰτ. -em〉-e: callis, αἰτ. callem〉kále.
6) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -ø, -is〉-e: crux〉krúțe.
7) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -io, -ionis〉-iu (ἀρσ.): gurgulio〉gurgúliu.
8) οὐδέτερα ὀνόματα σὲ -um〉-u, -e: pinetum〉kinétu, monumentum〉murmínde (ἀρσ.)

β) οἱ ἑλληνικὲς ἐξάλλου λέξεις ποὺ παίρνουν μέρος στὸ σχηματισμὸ τῶν τοπωνυμίων, διαφοροποιήθηκαν μορφολογικὰ ὡς ἑξῆς:

1) ἀρσενικὰ ὀνόματα σὲ -ας〉-ă': σαμαρὰς〉sămără'.
2) ἀρσενικὰ ὀνόματα σὲ -ος, -ὸς〉-u, -ò: βαθύλακος〉vaθílaku, βυθὸς〉viθó.
3) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -η〉-u (ἀρσ.), -e: παπαδοράχη〉papaδórahu, μέση〉mése.
4) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -ὴ〉-íe: φυλακὴ〉filikíe.
5) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -α〉-ă: λεύκα〉léfkă.
6) θηλυκὰ ὀνόματα σὲ -ιὰ〈-eáua, -íe: ἀσβεσταριὰ〉azvistireáua, ποταμιὰ〉putamíe.
7) οὐδέτερα ὀνόματα σὲ -α〉-ă: μνῆμα〉mnímă.
8) οὐδέτερα ὀνόματα σὲ -ι〉-e (θηλ.), -u: σκοτάδι〉skutíδe, μοναστήρι〉mănăstíru.
9) οὐδέτερα ὀνόματα σὲ -o〉-u: φυλάκιο〉filákiu.

Ágîri al Δáskalu (l' Ágîrli—) = στὰ χωράφια τοῦ δασκάλου. Βρίσκεται στὰ σύνορα Ἐπταχωρίου καὶ τοῦ παλιοῦ οἰκισμοῦ Hilimóδe, βλ. λ.〈λατ. ager-i, πρβ. ἑλλ. ἀγρός,

Aγuruplátanu (l' —) = στὸν ἀγριοπλάτανο. Πρβ. στοὺν Μπλάτανου (Καλέντζι, Ἠπ)[1]〈ἀγριοπλάτανος.

Alóne al Náki al Pála (l' Alónea —) = στὸ ἀλώνι τοῦ Νάκη Πάλλα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., 166. Στὴν τοποθεσία αὐτὴ ὑπῆρχε χωριό, ὅπου καλλιεργοῦσε τὰ κτήματά του ὁ ὁπλαρχηγὸς Νάκης Πάλλας. Πρβ. τοπωνύμια Ἀλωνάκι[2], στ' Ντρούγκα τ' ἀλώνι[3], στ' Ἀλουνάκ'[4]: 〈ἀλώνι. Τὸ ὄνομα

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν Ἠπειρωτικῶν τοπωνυμιῶν, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 8(1933)104.
2. Κων. Στεργιοπούλου, Περὶ τῶν τοπωνυμιῶν τῆς Νοτιοδυτικῆς Ἠπείρου, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 3(1928)331.
3. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, Μικρὰ συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἠπειρωτικῶν τοπωνυμίων, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά», Α'(1926)97.
4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἠπ., ὅ.π., σ. 331.

Náki⟨Γιαννάκης μὲ ἀποκοπή.

Alútu (l' —) = στὸν πηλό. Μέρος μὲ χῶμα ποὺ γίνεται πηλός, τὸν ὁποῖο χρησιμοποιοῦσαν οἱ Σαμαριναῖοι γιὰ νὰ κατασκευάζουν τοὺς φούρνους τους. Πρβ. καὶ τὸ ἑλλ. λοῦτος = ἐκλεκτὸν χῶμα... ('Αραβαντινός, 'Ηπειρωτικὸν Γλωσσάριον, 'Αθῆναι 1909, 58). 'Από α- προθετικὸ (βλ. Ν. Κατσάνη, Ἑλληνικὲς ἐπιδράσεις στὰ Κουτσοβλάχικα, Θεσ/νίκη 1977, 2.1.1.1.1.) + λατ. lutum = χῶμα, βλ. καὶ Τ. Papahadzi, ὅ.π., καὶ Κ. Νικολαΐδη, 'Ετυμολογικὸν Λεξικὸν τῆς Κουτσοβλαχικῆς, 'Αθῆναι 1909, στὶς λλ. lutu, λούτου.

Amiré (l' —) = στὴ βοσκή. Κοινοτικὸ μέρος ὅπου ἀπαγορευόταν ἡ βοσκὴ σ'ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ χρόνου. Ἔβοσκαν ἐκεῖ τὰ ζῶα τους οἱ ἀγωγιάτες ποὺ ἔρχονταν γιὰ τὸ πανηγύρι τῆς Μεγάλης Παναγιᾶς τὸ Δεκαπενταύγουστο. Πρβ. Τοπωνύμια: Μικρὸς Μερᾶς, Μεγάλος Μερᾶς[1] ⟨τουρκ. mer' a «pasture».

Amirídzu al Hámpsă (l'Amirídzlo al Hámpsa) = στὸ στάλο τοῦ Χάμψα· ⟨λατ. meridio-are = μεσημβριάζω, ἢ⟨λατ. meridies = μεσημβρία.

Anápafsu (l' —) = στὴν ἀνάπαυση. Μέρος κατάλληλο γιὰ γρέκι προβάτων. 'Αλλοῦ: «'Ανάπαμα, τόπος ἀναπαύσεως τῶν ὁδοιπόρων λόγῳ τῆς φύσεώς του»[2], «στ' 'Ανάπαμα, σταθμὸς ὁδοιπορούντων» (Μελισσουργοί, 'Ηπ.)[3]⟨ἀνάπαυση.

Ápă Spindzurátă (l' Ápa aţeá Spindzuráta) = στὸ κρεμαστὸ νερό. Τοποθεσία μὲ καταρράκτη ποὺ τὸ ὕψος του ξεπερνάει τὰ σαράντα μέτρα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 45, καὶ Lupu Spindzuratu· aspindzuru⟨λατ. *expendiolare, ὁ Τ. Papahadzi, ὅ.π., στὴ λέξη, ὁ Νικολαΐδης, ὅ.π.⟨λατ. expendulo. Πιθανότερη ἡ πρώτη ἐτυμολογία, γιατὶ τὸ λατινικὸ di δίνει στὰ βλάχικα dz, πρβ. dies⟩dzua· ápă⟨λατ. aqua —.

Arbinéşi πληθ. (ὀν. ἑν. Arbinésu) (l' —)=στοὺς 'Αρβανίτες. Ἡ τοποθεσία βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Δίστρατου, Ἁρμάτων, Σαμαρίνας· ἐκεῖ οἱ κλέφτες ἔπιασαν πενήντα 'Αρβανίτες καὶ τοὺς σκότωσαν· Arbinesu⟨λατ. Albanensis.

— di la Pádea a Fúrlor (l' Arbinéşli —) = στοὺς 'Αρβανίτες τῆς πεδιάδας τῶν κλεφτῶν. Ἔπιασαν καὶ σκότωσαν ἐκεῖ οἱ κλέφτες μικρὸ ἀριθμὸ 'Αρβανιτῶν. Βλ. καὶ Páde a Fúrlor.

— dit Amiré (l' Arbinéşli —) = στοὺς 'Αρβανίτες ἀπὸ τὸν Amiré, βλ. λ. Τὸ τοπωνύμιο αὐτὸ ὀφείλει τὸ ὄνομά του σὲ παρόμοιο μὲ τὸ παραπάνω περιστατικό.

---

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, Τοπωνύμια Σελιοῦ Βεροίας, «Μακεδονικὰ» 13(1973)375.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. 'Ηπ., ὅ.π., σ. 328.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 119.

Arînă (l' —) = στὴν ἄμμο. Μέρος ὅπου συγκεντρώνουν μεγάλη ποσότητα ἄμμου οἱ γύρω ρεματιές. Πρβ. 'Αρίνα, τοποθεσία Διστράτου κατάφυτος ὀξυῶν, 'Αρίνα εἶναι ἡ κουτσοβλαχικὴ λέξις σημαίνουσα ἄμμον[1]· ⟨λατ. arena = ἄμμος.

Arúu (l' —) = στὸ ποτάμι. Εἶναι ἕνας παραπόταμος τοῦ 'Αώου·⟨α-προθετικὸ + λατ. rivus = ρύαξ.

Armáke (l' —) = στὸ κλωνάρι. Τοποθεσία μὲ πολλὰ πεῦκα· ἀνάμεσά τους ἕνα μὲ πολλὰ κλωνάρια ἀπὸ τὸ ὁποῖο προέρχεται ἡ ὀνομασία. Βλ. Nikolaos Andriotis, Lexikon der Arhaismen in Neugriechischen Dialekten, Wien 1974, στὴ λ. λεῖμαξ.

Asprólefţi πληθ. (ὀν. ἑν. asprólefkă) (l' —) = στὶς ἄσπρες λεῦκες. Πρβ. τοπωνύμια: στ' Λεύκα[2], στ'ς Λεῦκις ('Αετοράχη 'Ηπ.)[3]·⟨ἀσπρόλευκα.

Aúmbră groásă (l' aúmbra aţeá groása) = στὴν παχιὰ σκιά. Τοποθεσία μὲ μιὰ πολλὴ μεγάλη καὶ δασύφυλλη ὀξυά· — aúmbra⟨α-προθετικὸ + λατ. umbra. Γιὰ τὸ groásă βλ. Grósi.

Azvistiréi πληθ. (ὀν. ἑν. azvistireáua) (l' —) = στὶς ἀσβεσταριές. Τὸ τοπωνύμιο αὐτὸ εἶναι γνωστὸ καὶ ἀλλοῦ: 'Ασβέστη[4], 'Αζβισταργιές[5], σ'ν 'Ασβέστη[6], 'Ασβέστες (Κουκούλι Ζαγορίου)[7]·⟨ἀσβεσταριά, βλ. καὶ Ν. Κατσάνη, ὅ.π., 2.1.116, 3.5.8.

Balí (la —) = στοῦ Μπαλῆ. Πρβ. καὶ Καραμπαλῆ[8], ποταμὸς τῆς Θεσσαλίας·⟨τουρκ.

Baltă (tu —) = στὴ μπάρα (τοῦ νεροῦ). Τὸ τοπωνύμιο τὸ συναντοῦμε: στοὺς Βάλτους[9], στὶς Μπάλτες[10], «νε Μπάλτζ, βαλτῶδες μέρος Πλικατίου καὶ 'Αρμάτων»[11], στ'ς Μπάλτις (Μελισσουργοὶ 'Ηπ.)[12]. Γιὰ τὴ λ. βλ. Τ. Pa-

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934)217.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. 'Ηπ., ὅ.π., σ. 325.

3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 100.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ 'Ηπ., ὅ.π., σ. 326.

5. Γ. Τ. Κόλια, Τοπωνυμικὸν τοῦ δήμου Δωριέων Παρνασσίδος, «'Αθηνᾶ» ΜΔ' (1933)113.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 137.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 106.

8. Βίκτωρος Δούσμανη, στρατηγοῦ, Στρατιωτικὴ Γεωγραφία τῆς Θεσσαλίας, «Θεσσαλικὰ Χρονικὰ» 4(1923)33.

9. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 114.

10. Κ. Δ. Μέρτζιου, Συμβολὴ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ξένων ἠπειρωτικῶν τοπωνυμιῶν, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934)196.

11. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 241.

12. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 125.

pahadzi, ὅ.π., στὴ λ. καὶ Ν. Ἀνδριώτη, Ἐτυμολογικὸ Λεξικὸ τῆς κοινῆς Νεοελληνικῆς, Θεσσαλονίκη[2] 1968, στὴ λ. βάλτος.

Báltă di la Vúžu: (tu Bálta di la Vúžlo) = στὴ μπάρα τῆς κουφοξυλιᾶς. Πρβ. καὶ Βούζι, στὰ Βούζια, ὁ Βοῦζος, στ' Βούζ', Βοῦζοι, στ' Βούζους, Βούζια καὶ Βοῦζος. Εἶναι τὸ γνωστὸ φυτὸ ἀκτέα, κοινῶς κουφοξυλιά, Sambucus Ebulus καὶ Sambucus Nigra (Heldreich Th., Τὰ δημώδη ὀνόματα φυτῶν προσδιοριζόμενα ἐπιστημονικῶς, Ἀθῆναι 1910, 45, 54, Βλ. καὶ T. Papahadzi, ὅ.π., στὴ λ. vúžu).

Barâ'ndzi πληθ. (ὀν. ἑν. barángă) (la —) = στὰ παραπήγματα·⟨παράγκα, βλ. καὶ Ν. Ἀνδριώτη, ὅ.π., στὴ λ.

Bâ'ri πληθ. (ὀν. ἑν. báră) (la —) = στὶς μπάρες. Τοποθεσία μὲ πάρα πολλὲς «μπάρες» νεροῦ. Πρβ. καὶ barâ (bara «τέλμα», σλαβ.)[1], στ' Μπάρα[2], «μπάραις, μπάραις τὰ νερά», Ἀραβαντινοῦ, ὅ.π., σ. 63. Βλ. καὶ Ν. Ἀνδριώτη, ὅ.π., στὴ λ.

Bíža (la —) = στοῦ Μπίζιου. Μέρος ὅπου ὑπάρχει βρύση στὸ ὄνομα τοῦ Μπίζιου.

Brátu (la —) = στὸ ἔλατο. Στὴν τοποθεσία αὐτὴ ὑπάρχει ἕνα πάρα πολὺ ψηλὸ ἔλατο. Πρβ. καὶ bpataloni (bratu + ἁλώνι) (Δόλος Πωγωνίου)[3]· ⟨brad ⟨βράθυ = εἶδος θάμνου μὲ κυπαρισσοειδὴ φύλλα, Κ. Νικολαΐδης, ὅ.π., στὴ λ. Γιὰ τὴν ἐτυμολογία βλ. καὶ T. Papahadzi, ὅ.π., στὴ λ.

Bubdzélu (la —);

Buγdánu (la —) = στὸν ὡραῖο, τὸν καλοφτιαγμένο. Μέρος ὅπου φυτρώνουν πολλὰ ἀγριομάραντα καὶ μελισσοβότανα. Πρβ. Βογδάνου «λόφος (Δρυμάδες)[4]. Πρβ. καὶ τουρκ. Bughdan (Moldavie-Valachie), κάτοικος τῆς Μολδαβίας, βλ. T. Papahadzi, ὅ.π., στὴ λ.

Čiíre alu Ayuryiáni (la čiírea —) = στὸ τσαῖρι τοῦ Ἀγορογιάννη. Πρβ. τοπωνύμια: Tsiírea atsea Márea, Tsiírea atsea Níka[5]. ⟨τουρκ. čayir «meadow».

— al babarámu (la čiírea —) = στὸ τσαῖρι τοῦ Μπαμπαράμου. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Ζούζουλης-Σαμαρίνας. Οἱ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 146, ἀναφέρουν «Barbaramu».

— al Búșia (la čiírea —) = στὸ ταῖρι τοῦ Μπούσια.

— al Dína (la čiírea —) = στὸ τσαῖρι τοῦ Ντίνα.

---

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 371.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 241.

3. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτέρα συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν Πωγωνίου, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 1, σ. 816.

4. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, ὅ.π., «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 2, σ. 37

5. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 375.

Čiíre al Dzíma (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Τζήμα. Τὸ Dzima σὰν κυριώνυμο εἶναι ἀντίστοιχο τοῦ Δημήτρης.

— al fóle (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Φώλια.

— al Karatáşiu (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Καρατάσιου.

— al Kópanu (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Κόπανου.

— ali Mále (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τῆς Male (;).

— al Manáka (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Μανάκα.

— al Mălíţu (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Μαλίτσου.

— al Míha al Mătúşiu (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Μιχάλη, τοῦ γιοῦ τοῦ Ματθαίου. Τὸ Mătúşiu σὰν κυριώνυμο εἶναι ἀντίστοιχο τοῦ Ματθαῖος. Τὸ Míha ἀντίστοιχο τοῦ Μιχάλης, βλ. καὶ Kíni al Miháli.

— al Nákă (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Νάκα.

— al Páka (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Πάκα.

— al Plíţi (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Πλίτση.

— al Tanáia (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Τανάγια.

— al Taşiúli (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Τασούλη.

— al Ţindzilóni (la Čiírea —) = στὸ τσαΐρι τοῦ Τσιντζιλώνη· ⟨Ţinţí = πέντε + ἀλώνι.

Cónga (la —) = στοῦ Τσιόγκα. Εἶχε ἐκεῖ τὸ λημέρι του ὁμώνυμος κλέφτης.

Čiréşiu (la —) = στὴν κερασιά. Πρβ. κερασιά, Κερασιές[1], λα Tschiresch ('Αετομηλίτσα)[2]· ⟨λατ. cereseus.

— al Θóma (la Čiréşlo —) = στὴν κερασιὰ τοῦ Θώμα.

Čoru dit Mése (tu Čórlo dit Mése) = στὸ πόδι ποὺ εἶναι στὴ μέση. Ὑπάρχει ἐκεῖ κοιλάδα ποὺ στὸ μέσο της ἔχει ἕνα ὕψωμα ποὺ μοιάζει μὲ πόδι. Πρβ. Τσιόρου (Δρυμάδες)[3]· čoru⟨λατ. petiolus, ὑποκοριστικὸ τοῦ pes = ποδίσκος, dit⟨di, tu⟨di tru, mese⟨μέση.

Čúkă (la —) = στὴν κορυφή (;). Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 145. Πρβ. Τσούκα, κορυφὴ τῆς Πίνδου, ὑψόμετρο 2930, Νέα Τσούκα[4], ὁ Τζούκας[5], Τσακό-πετρώδης λόφος[6], Τσούκα (Γραβιά), ὄνομα ὀξείας κορυφῆς βουνοῦ, στὴ Χίο κεφάλι, στὴ Θράκη λόφος, στὴν Κυνουρία ἐπιφανὲς βου-

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. 'Ηπ., ὅ.π., σ. 325.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 1(1938) 185.

3. 'Αθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «'Ηπειρωτικὴ 'Εστία» 2, σ. 39.

4. Βίκτωρος Δούσμανη, ὅ.π., σ. 46.

5. Στεφ. Μπέττη, Τοπωνυμικὸν τῆς ποτε ἐπαρχίας Κουρέντων, «'Ηπειρωτικὴ 'Εστία» 10(1961)147.

6. 'Ιω. Σαρρῆ, Τοπωνύμια τῆς 'Αττικῆς, «'Αθηνᾶ» Μ'(1928)132.

νό, στὰ Καλάβρυτα, τὴ Γορτυνία, συναντοῦμε τὸ ἴδιο τοπωνύμιο[1], Τσιούκα ⟨ἰταλικὸ zucca κεφάλι[2], στὴν Τζιούκα, λόφος καὶ ἐπ' αὐτὸν δάσος (Δρυμάδες)[3], σ' Ντζιούκα Νάλτα (λόφος) Κωστήτσι[4], σ' Τζιούκα κορυφὴ (Μελισσουργοὶ 'Ηπ.)[5], στοῦ Τσιόκα. Λόφος. 'Επώνυμον τοιοῦτον δὲν ὑπάρχει[6], Τσούκα Νάλτα. Εἶναι ἡ ρουμανικὴ λέξις ciuca κορυφὴ καὶ inalt ὑψηλή[7], σ' Ντζιούκα[8]. Ὁ Κ. Νικολαΐδης, ὅ.π., στὴ λ. Tsiuka κορυφὴ λόφου·⟨ἀλβ. Tsiuke, σερβικὰ zuca = ἐξέχουσα ἄκρα ὄρους. Ὁ Τ. Papahadzi, ὅ.π., πρβ. ἀλβ. cukë, βουλγ. cuka, ἑλλ. ζούκα⟨;.

Čúmă arose (la Čúma aţeá Aróşea) = στὴν κόκκινη τούφα. Εἶναι ἕνα καραούλι ποὺ ἡ κορυφή του ἔχει κόκκινο χῶμα. Πρβ. Τσούμα ἄλτα (1023μ.) βουνὸ τῆς Θεσσαλίας[9], τσ' Δυὸ Τσιοῦμις (τσιούμα-ράχη)[10], στ'ν ὄμορφ' Τζιούμα (Βρυσούλα Πρεβέζης)[11], Τζούμα[12], σ' Ντζούμα τ' Γιρουγιάννη (λοφίσκος), λέγεται καὶ Τζουμὶ (Κωστήτσι 'Ηπ.)[13], σ' Τζιούμα, ἡ ὑψηλὴ ράχη τῆς Χώσεψης (Χώσεψη 'Ηπ.)[14], σ' Τζιούμα, βουνὸν Κερασόβου ὁμοιάζον πρὸς δοχεῖον (ὀνομαζόμενον τζιούμα) ἀνεστραμμένον[15]·⟨λατ. cyma = κύμα, ἢ ἑλλ. κύμα. Arósu⟨λατ. roseus — Βλ. καὶ Ν. Κατσάνης, ὅ.π., 2.1.6., Κ. Δ. Μέρτζιου, ὅ.π., σ. 188.

Dilihméti (la —) = στὸν Τρελλοαχμέτ·⟨τουρκ. deli «mad, crazy» + Ahmet, τουρκικὸ κυριώνυμο.

Dirvéne (la —) = στὸ δερβένι. Ὑπῆρχε κάποτε ἐκεῖ τουρκικὸ φυλάκιο. Παρόμοια τοπωνύμια: Ντερβένι[16], Δερβένι (δρόμος) (Σταυροσκιάδιον)[17], στὰ

1. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 150.

2. Δημ. Σάρρου, Τοπωνυμικὸν Βίτσης καὶ Μονοδενδρίου Ζαγορίου, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937)204.

3. 'Αθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «'Ηπειρ. 'Εστ.» 2, σ. 39.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 118.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 128.

6. 'Αθ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, ὅ.π., σ. 146.

7. Κ. Δ. Μέρτζιου, ὅ.π., σ. 194.

8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13 (1938)185.

9. Βίκτωρος Δούσμανη, ὅ.π., σ. 46.

10. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. 'Ηπ., ὅ.π., σ. 330.

11. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 101.

12. Χρίστου 'Ι. Σούλη, Τοπωνυμικὸν τῶν Χουλιαράδων, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 7(1932)230.

13. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ., Τοπ., ὅ.π., σ. 118.

14. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 140.

15. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 185.

16. Γ. 'Αναγνωστοπούλου, ὅ.π., σ. 88.

17. 'Αθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «'Ηπειρωτικὴ 'Εστία» 2, σ. 379.

Ντερβένια[1]. Γιὰ τὴν ἐτυμολογία τῆς λέξης ἑλλ. Ντερβένι· βλ. ἀκόμα T. Papahadzi, ὅ.π., καὶ Κων. Στεργιόπουλος, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934).

Driştéli alu ayiu-Θanási πληθ. (ὀν. ἑν. drişteală) (la driştéile —) = στὶς νεροτριβὲς τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Πρβ. Λὰ Δριστέλι (Δίστρατο)[2]. Ὁ Κ. Νικολαΐδης, ὅ.π., ἀναφέρει ὅτι στὶς Σέρρες dristera-δρίστρα-δρίστλα (δεξαμενὴ)〈ὑδρίστρα (;). Κατὰ τὸν Meyer〈λατ. tergo-tersum-tersilis-terstilis-trestiala. Ὁ T. Papahadzi, ὅ.π. 〈βουλγ. druştelo.

— al Makrí (la Driştéile —) = στὶς νεροτριβὲς τοῦ Μακρῆ.

— al Mókea ἢ al Čiahčíri (la Driştéile —) = στὶς νεροτριβὲς τοῦ Μόκια ἢ τοῦ Τσιαχτσίρη.

— al Pívulu (la Driştéile —) = στὶς νεροτριβὲς τοῦ Πίβολου.

— al Vrasámi (la Driştéile —) = στὶς νεροτριβὲς τοῦ Βρασάμη (Βαλσάμη).

Dzaniára (la—)=στοῦ Τζανιάρα (κυριώνυμο). Ἴσως ἔχει κάποια σχέση μὲ τὴ βλάχικη λέξη dzámă = ζωμός.

Dzîna (la —) ; 〈λατ. Diana. Κατὰ τὸν Cihac〈λατ. divina.

Džiuneápine al Síma (la Džiuneápinle —) = στὸν κέδρο τοῦ Σίμα· 〈λατ. juniperus = ἄρκευθος.

Δimneále πληθ. (ὀν. ἑν.* Δimneáuă) (la —) ; . Εἶναι μέρος μὲ μεγάλες πεδιάδες γιὰ βοσκή. Πιθανὴ σχέση μὲ τὰ δίμηνι, διμηνιὸ «εἶδος σταριοῦ ποὺ θερίζεται δυὸ μῆνες μετὰ τὴ σπορά, Μ. Λεξικὸ Δημητράκου. Βλ. καὶ Ν. Κατσάνη, ὅ.π., 3.5.8. γιὰ τὴν προέλευση τοῦ τοπωνυμίου ἀπὸ τὰ Διμηνιό, διμηνιά.

Fágu Grósu (la Fáglo aţeó Gróslo) = στὴ χοντρὴ ὀξυά. Πρβ. fagu[3]〈λατ. fagus = φηγός.

Filákiu (la —) = στὸ φυλάκιο. Ὑπάρχουν σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἐρείπια ἀπὸ παλιὸ φυλάκιο χωροφυλακῆς〈φυλάκιο.

Filikíe (tu —) = στὴ φυλακή. Εἶναι μέρος ἀποκλεισμένο ἀπὸ παντοῦ μὲ μιὰ μόνο πρόσβαση〈φυλακή.

Fîntînă alu Ahúri (la Fîntîna —) = στὴν πηγὴ τοῦ Ἀχούρη. Κατὰ τὴν παράδοση στὸ σημεῖο αὐτὸ σκότωσαν Σαμαριναῖοι βοσκοὶ τὸν Ἀχούρη (ἀπὸ τοὺς πρώτους κατοίκους τοῦ χωριοῦ), γιατὶ διαφώνησαν μαζί του σχετικὰ μὲ τὸ ποῦ ἔπρεπε νὰ χτιστεῖ τὸ χωριό. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π.,

---

1. Ἀ θ. Χ. Π α π α χ α ρ ί σ η, Τοπ. Πωγωνίου, ὅ.π., σ. 149.

2. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ύ λ ο υ, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 239.

3. Ν ι κ. Γ. Π α π α δ ο π ο ύ λ ο υ, ὅ.π., σ. 368.

σ. 145. Πρβ. Fântânâ a furlor[1]·⟨λατ. fontana (ἐννοεῖται aqua) = πηγή, νᾶμα.

— al Čiára (la Fîntîna —) = στὴν πηγὴ τοῦ Τσιάρα.

— ali Kiráoă (la Fîntîna —) = στὴν πηγὴ τῆς Κυρᾶς. Πρβ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 45, fandana.

— al Ţiyăríðă (la Fîntîna al —) = στὴν πηγὴ τοῦ Τσιγαρίδα.

— al Vára (la Fîntîna —) = στὴν πηγὴ τοῦ Βάρα. Ὑπάρχει ἐκεῖ τὸ μνῆμα κάποιου Βάρα ποὺ τὸν σκότωσαν οἱ Ἀρβανίτες.

Fîntîni Vínite (la Fîntînle aţeále Vínitle) = στὶς γαλάζιες πηγές. Βρίσκεται στὰ σύνορα Ἐπταχωρίου-Σαμαρίνας. Τὸ vínite πληθ. (ὀν. �én. vínitu-ă)⟨ λατ. venetus = γαλάζιος· fîntînioáre πληθ. (ὀν. ἑν. fîntînioáră) (la —) = στὶς μικρὲς πηγές. Τὸ fîntînioáră ὑποκοριστικὸ τοῦ fîntînă.

Frángu (la Fránglo) = στοῦ Φράγκου. Ὑπάρχει καὶ σήμερα τέτοιο ἐπώνυμο στὴ Σαμαρίνα.

Garélia (la —) = στοῦ Γκαρέλια. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., 165, 166, 197. Πρβ. Στὸν Γκαρέλια, τοποθεσία Φούρκας, ὅπου οἱ ἀρχιλησταὶ ἀδελφοὶ Γκαρέλια ἐφονεύθησαν ὑπὸ τουρκικοῦ ἀποσπάσματος[2].

Gaváni (la —) = στοῦ Γκαβάνη. Εἶναι βρύση στὸ ὄνομα κάποιου Γκαβάνη στὴν ἐπάνω συνοικία τοῦ χωριοῦ.

Gălbádză (tu —) = στὴν εὐλογιά. Στὴν τοποθεσία αὐτὴ προσβάλλονταν ἀπὸ τὴν εὐλογιὰ τὰ πρόβατα, ἂν ἔμεναν γιὰ πολύ. Πρβ. ἑλλ. γκλαμπάτσα, ἀλβ. gëlbazë. Βλ. καὶ T. Papahadzi, ὅ.π., στὴ λ.

Gîža (la Máslo di la Gîža) = στὸ γρέκι τοῦ Γκίζα. Τόπος κατάλληλος γιὰ γρέκι προβάτων. Γιὰ τὴ λέξη másu, βλ. Másu di la Nánă.

Groápă al Náku (la Groápa —) = στὴ γούρνα (τάφο) τοῦ Νάκου. Πρβ. τοπωνύμια Groápa al Gizári, Groápa al Nikuláki[3], Γκρόπα[4], στ'ς Γκρόπις (Κωστήτσι Ἠπ.)[5], στ'ς Γκρόπες[6], Γκρόπα αλ Τσιάπου (Ἀετομηλίτσα)[7]. Γιὰ τὴν ἐτυμολογία βλ. T. Papahadzi, ὅ.π., στὴ λ. Τὸ Naku ἀντίστοιχο τοῦ ἑλλ. Γιάννης, βλ. καὶ Alóne al Náki al Pálă.

— ku Ştrigóni (la Groápă —) = στὴ γούρνα μὲ τοὺς ἐλεβόρους (ὀρει-

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 368.

2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 231.

3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 368.

4. Π. Α. Φουρίκη, Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τῆς Ἀττικῆς, «Ἀθηνᾶ» ΜΑ' (1929)86.

5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 112.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 234.

7. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 234.

νὸ φυτὸ τῆς Εὐρώπης)·〈; βλ. καὶ T. Papahadzi, ὅ.π., στὴ λ. Ştrigoáne.

Groápe (πληθ. ὀν. ἑν. groápa) (tu —) = στὶς γοῦρνες.

— di la Láku (tu Groápile —) = στὶς γοῦρνες στὸ λάκο, βλ. Láku.

Grósi πληθ. (ὀν. ἑν. grósu) (tu Grósli) = στὰ χοντρά. Τοποθεσία μὲ πάρα πολλὰ χοντρὰ ρόμπολα (mănikli). Τὸ μέρος εἶναι κρημνῶδες (παλιότοπος)· 〈λατ. grossus = παχύς, πυκνός.

Gumavéţi (la—); Βρίσκεται στὰ σύνορα Σαμαρίνας-Δοτσικοῦ πάνω στὸ δρόμο ποὺ ἑνώνει τὰ δυὸ χωριά.

Gurgúliu Álbu (la Gurgúilo aţélu Álblo) = στὸν ἄσπρο στρογγυλὸ βράχο. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 37. Πρβ. γκουρλιόνα = πέτρα μακρόστενη καὶ στρογγυλεμένη (Δρυμὸς Λαγκαδᾶ)·〈λατ. gurgulio = γαργαρεών, τὸ álbu〈λατ. albus —.

Gurgúliu Láiu (la Gurgúilo aţélu Láilo) = στὸ μαῦρο στρογγυλὸ βράχο. Πρβ. ἑλλ. λάιος, λαγιαρνί, ἀλβ. laje = μαῦρος.

Gúvă a Lúplui (la Gúva —) = στὴ λυκότρυπα. Σὲ πολλὰ μέρη συναντοῦμε παρόμοια τοπωνύμια ὅπως: 'Αλπότρυπα[1], στ'ς 'Αλπότρυπις (Καλέντζι 'Ηπ.)[2], Λυκότρουπα[3], 'Αρκδότρυπα[4], 'Αλπότρυπις[5], 'Αλουπότρυπις (Σταυροσκιάδιον)[6], Gúva al Miháli, Gúva ala Şabáli[7], Γούβα, κορυφὴ Πίνδου[8], στ'ς Γοῦβις (Κορύτιανη 'Ηπ.)[9], Γούβα (Δρυμάδες)[10], στ' Γκούβα (Κωστήτσι 'Ηπ.)[11], λα Γκούβ' ("Αρματα)[12]. Γιὰ τὴν ἐτυμολογία τῆς λέξης βλ. Κ. Δ. Μέρτζιου, ὅ.π., σ. 193 καὶ Νικ. 'Ανδριώτη, ὅ.π., στὴ λ. γούβα. Τὸ lupu 〈λατ. lupus —.

Gúve πληθ. (ὀν. ἑν. gúvă) (tu Gúve) = στὶς τρύπες. Τοποθεσία μὲ πολλὲς τρύπες ἀπὸ ἀλεποῦδες, ἀρκοῦδες, κουνάβια κ.λ. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν 'Αρμάτων-Σαμαρίνας.

— di Şkúrdžea (tu Gúvile —) = στὶς τρύπες τῆς Şkurdžea βλ. λ.

---

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. 'Ηπ., ὅ.π., σ. 328.
2. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 102.
3. 'Ιω. Σαρρῆ, ὅ.π., σ. 147.
4. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 113.
5. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὅ.π., σ. 223.
6. 'Αθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «'Ηπειρωτικὴ 'Εστία» 2, σ. 379.
7. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 368.
8. Βίκτωρος Δούσμανη, ὅ.π., σ. 33.
9. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 185.
10. 'Αθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «'Ηπειρωτικὴ 'Εστία» 2, σ. 37.
11. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 112.
12. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 232.

— dit Mučeli (tu guvile —) = στὶς τρύπες τῆς λούτσας, βλ. Mučeli.

Gióni (tu —) = στοῦ γκιώνη. Τοποθεσία ὅπου ἀφθονοῦν τὰ ὁμώνυμα πουλιά. Πρβ. λὰ Γκιώνη (Δίστρατο)[1]. Πρβ. ἀλβ. gjon = τὸ πουλὶ γκιώνης.

Giuldási (la —) = στοῦ Γιολδάση. Ὑπάρχει καὶ σήμερα τέτοιο ἐπώνυμο στὴ Σαμαρίνα.

Γianáki (la —) = στοῦ Γιαννάκη. Τόπος ὅπου σκοτώθηκε κάποιος βοσκὸς μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα·⟨Γιαννάκης. Βλ. καὶ Alóne al Náki al Pála καὶ Groápa al Náku.

Γioţa (la —) = στοῦ Γιώτα. Μέρος ὅπου εἶχε τὸ γρέκι γιὰ τὰ πρόβατά του ὁμώνυμος βοσκός.

Γirikínă (la —) = στὴ γερακίνα. Πρβ. Γερακίνα ἢ στὸ Γεράκι, τοποθεσία Διστράτου, ὅπου μαζεύονται πολλὰ γεράκια[2].

Γumără (la —) = στὴ γουμάρα. Εἶναι ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ ποὺ δεσπόζει τῆς Σαμαρίνας. Τὸ ὄνομα προφανῶς ἀπὸ τὸ σχῆμα τοῦ βουνοῦ. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 37. Πρβ. στ'ς Γομάρις[3], λα Γομάρα, ὄρος Διστράτου λόγῳ τῆς ὁμοιότητος αὐτοῦ πρὸς τὸ ὁμώνυμον ζῶον[4]. Πρβ. Ν. Ἀνδριώτης, ὅ.π., γομάρι, μεσν. γομάριν⟨γομάριον ὑποκοριστικὸ τοῦ ἀρχαίου ἑλλ. γόμος, πρβ. καὶ ἀλβ. gomar, τουρκ. hymar, ἀρβ. hmar. Τὸ γumara⟨ἑλλ. γομάρα.

Háne (la —) = στὸ χάνι. Ἔτσι ὀνομάζεται ἡ κεντρικὴ πλατεία τοῦ χωριοῦ. Πρβ. Χάνι[5], Χάνια[6]·⟨τουρκ. han «inn, caravanserai».

Hăire al Hadźí (la Hăírea —) = στὸ ἀνάθημα τοῦ Χατζῆ. Εἰκονοστάσι ἀφιερωμένο ἀπὸ κάποιον Χατζῆ στὴ μνήμη ἑνὸς συγγενῆ του ποὺ σκοτώθηκε ἐκεῖ.

Hilimóde = (στὸ) Χιλιομόδι. Τὸ μέρος αὐτὸ ποὺ τώρα ἀνήκει στὴ Σαμαρίνα ἦταν κάποτε βουλγαρικὸ χωριὸ (βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., 72, 75, 93, 151)· μετὰ ἀπὸ πυρκαϊὰ οἱ κάτοικοι τῆς Σαμαρίνας ἐπιτέθηκαν καὶ τὸ κατέλαβαν. Σήμερα σώζονται μόνο μερικὲς καλύβες (βλ. Kăliva...) ποὺ τὶς χρησιμοποιοῦν οἱ Σαμαριναῖοι κτηνοτρόφοι γιὰ τὶς ἀνάγκες τους. Πρβ. Χιλιομόδι (Κορινθία).

Ikoánă ali Stîmaríe Máre (la Ikoána —) = στὸ εἰκόνισμα τῆς Μεγάλης Παναγιᾶς. Γίνεται διάκριση μεταξὺ Μεγάλης-Μικρῆς Παναγιᾶς. Ἡ Μικρὴ

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 231.
2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 229.
3. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 11, σ. 428.
4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934)235.
5. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 375.
6. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὅ.π., σ. 98.

Παναγιὰ ἀναφέρεται στὸ ναὸ τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, ἡ Μεγάλη Παναγιὰ στὸ ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Πρβ. Ikoana[1], λα Εἰκόνα ('Αετομηλίτσα, Ἄρματα)[2]. Ikoána⟨εἰκόνα, τὸ Stîmaríe⟨λατ. sancta «ἁγία + María. Γιὰ τὸ mare βλ. Τ. Papahadzi, ὅ.π. καὶ Κ. Νικολαΐδης, ὅ.π.

— ali ayiu-Paraskiví (la Ikoána —) = στὸ εἰκόνισμα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς.

Karamíčiu (la Karamíčlo) = τοῦ Καραμήτσιου. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Ἁρμάτων καὶ Σαμαρίνας. Πρβ. καὶ στ' Καραμήτσ(ιου) (Βούρμπιανη)[3]·⟨Καραμήτσιος.

Kăldărmâ´ (la—) = στὸ πλακόστρωτο. Πλακοστρωμένο τμῆμα τοῦ δρόμου Σαμαρίνας-Γρεβενῶν. Παρόμοια τοπωνύμια: Καλδερίμι, ὕψωμα κοντὰ στὰ Φάρσαλα[4], galderímι (Δόλος Πωγωνίου)[5], Γκαλντερίμι[6], Γκαλντερίμι[7]·⟨τουρκ. kaldirim «pavement».

Kălivă al Hrísta al Bražitíku (la Kaliva —) = στὴν καλύβα τοῦ Χρίστου Μπραζιτίκου. Πρβ. καὶ τὰ τοπωνύμια: Καλύβια[8], στὰ Καλύβια (Κορύτιανη 'Ηπ.)[9], καλύβια[10], Καλύβια τ' 'Αναγνώστη (Κωστήτσι 'Ηπ.)[11], λα Καλύβε (Δίστρατο)[12].

— al Bražitíku di la Láku (la Kălíva —) = στὴν καλύβα τοῦ Μπραζιτίκου στὸ λάκο. (Βλ. καὶ Láku).

— al Kulúșiu al Musturíku (la Kaliva —) = στὴν καλύβα τοῦ Νικολάου Μουστουρίκου· Kulúșiu⟨Νικόλαος. Βλ. καὶ 'Αθ. Μπούτουρα, Τὰ νεοελληνικὰ κύρια ὀνόματα, 1912, 79.

— al Mítri al Déči (la Kălíva —) = στὴν καλύβα τοῦ Δημήτρη Ντέτση.

---

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 368.
2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 239.
3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12 (1937)211.
4. Βίκτωρος Δούσμανη, ὅ.π., σ. 43.
5. 'Αθ. Χ. Παπαχαρίση, ὅ.π., «'Ηπειρωτικὴ Ἑστία» 1, σ. 816.
6. 'Αθ. Χ. Παπαχαρίση, Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν Πωγωνίου, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 8(1933)147.
7. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 231.
8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. 'Ηπ., ὅ.π., σ. 326.
9. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 105.
10. Γ. 'Αναγνωστοπούλου, ὅ.π., σ. 97.
11. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 113.
12. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12 (1937) 207.

Ὁ Δ. Ντέτσης εἶχε ἐκεῖ τὰ κτήματά του μαζὶ μὲ τὸν ὁπλαρχηγὸ Τσεκούρα (βλ. Ţikúra).

(Kălívă) al Kulúşiu al Hróna (la Kălíva —) = στὴν καλύβα τοῦ Νικολάου Χρόνα.

— al Ğianáki al Zúki (la Kălíva —) = στὴν καλύβα τοῦ Γιαννάκη Ζούκη.

Kăngeále di la Gréklo πληθ. (ὀν. ἑν. Kăngéliu) (tu Kăngeálile —) = στὰ καγκέλια τοῦ Γκρέκου (Ἕλληνα), (βλ. καὶ Şóputu di la Gréklo). Εἶναι δρόμος μὲ πολλὲς στροφές. Τὸ ἴδιο τοπωνύμιο σὲ πολλὰ μέρη: Kângiáli[1], Καγκέλια[2], Κανγέλι (Δρυμάδες)[3], Καγκέλι[4]. Ὁ T. Papahadzi, ὅ.π., căngéliu ⟨ἀλβ. kangellë, πρβ. la Cangeale (Avdela). Ὁ Μέρτζιος[5]: «στὰ κάγκιλα: περὶ τῆς λέξεως κάμνει λόγον ὁ Κοραῆς ἐν Ἀτάκτοις IV, 190 παράγων αὐτὴν ἐκ τοῦ cancelli, ὁ δὲ Meyer (Neugr. Stud. III, 23) ἐκ τοῦ λατινικοῦ cancellum, ὅπερ τὸ πιθανότερον. Ἐκ τούτου εἰς ὅλας τὰς λατινογενεῖς γλώσσας ἔχομεν τὴν λέξιν».

Kăpsálă dit Ğirikína (tu Kăpsála—)=στὴν καψάλα τῆς γερακίνας, βλ. Ğirikínă. Σὲ πολλὰ μέρη τὸ ἴδιο τοπωνύμιο: Κάψαλα, Καψάλια[6], Καψάλα, -ες, σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἀττικῆς[7], Καψάλα, Καψαλιά[8], Κάψαλο[9], Καψάλω (Δρυμάδες)[10], σ' Γκαψάλα (Κωστήτσι Ἠπ.)[11], τὰ Κάψαλα (Χώσεψη Ἠπ.)[12], σ' Γκαμψάλα[13]· καψάλα.

Kărăúle al Kunduşímu (la Kărăúlea —) = στὸ καραούλι τοῦ Κοντοδήμου. Ὁ Κοντοδῆμος ἦταν ὑλοτόμος. Πρβ. Καραουλάκ'[14], στὸ Καραούλ'[15], Καραούλια[16]·⟨τουρκ. qarooul = φύλακας.

---

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 370.
2. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 124.
3. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 2, σ. 37.
4. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, ὅ.π., σ. 147.
5. Κ. Δ. Μέρτζιου, ὅ.π., σ. 192.
6. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἠπ., ὅ.π., σ. 326.
7. Π. Α. Φουρίκη, ὅ.π., σ. 86.
8. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 127.
9. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὅ.π., σ. 30.
10. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβ. Τοπ. Πωγωνίου, «Ἠπειρ. Ἑστία» 2, σ. 37
11. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 105.
12. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 138.
13. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπ. Χρ.» 12(1937)113.
14. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἠπ., ὅ.π., σ. 329.
15. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 212.
16. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὅ.π., σ. 98.

Kărvăsărâ' (la —) = στὸ χάνι. Πρβ. Κραβασαρᾶς ('Αμφιλοχία). Στοὺν Γκαρβασαρᾶ ἢ Γκραβασαρᾶ[1]·⟨τουρκ. kervansaray «caravansarai».

Kăşeáre al Mătúşiu (la Kăşeárea —) = στὸ τυροκομεῖο (στρούγγα) τοῦ Ματθαίου. kaşeáre⟨λατ. caseria = τοῦ τυροῦ, πρβ. καὶ ἑλλ. κασιάρα «ἡ προκοπὴ» (Μπόγκας Εὐάγγελος, Τὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα τῆς 'Ηπείρου, 'Ιωάννινα 1964, II, 219). Τὸ Mătúşiu ἀντίστοιχο τοῦ ἑλλ. Ματθαῖος, βλ. καὶ Túlia.

— di la Gumără (la Kaşeárea —) = στὸ τυροκομεῖο (στρούγγα) τῆς Γουμάρας, βλ. λ.

— di la Gréklo (la Kăşeárea —) = στὸ τυροκομεῖο (στρούγγα) τοῦ Γκρέκου ('Έλληνα). Βλ. καὶ Şóputu la Gréklo καὶ Kăngeále di la Gréklo.

Kăşeáre di la Groápe (la Kăşeárea —) = στὸ τυροκομεῖο (στρούγγα) στὶς γοῦρνες. Βλ. Groápe.

— di la Kétri Álbe (la Kăşeárea di la Kétrile aţeále Álbe) = στὸ τυροκομεῖο (στρούγγα) στὶς ἄσπρες πέτρες. Βλ. καὶ Kétri Álbe.

— di la Vúžu (la Kaşeárea di la Vúžlo) = στὸ τυροκομεῖο (στρούγγα) τῆς κουφοξυλιᾶς. Βλ. καὶ Báltă di la Vúžu.

— di şkúrdžea (la Kăşeárea —) = στὸ τυροκομεῖο (στρούγγα) τῆς Şkúrdžea. Βλ. λ.

— Văkfeáskă (la Kăşeárea —) = στὸ βακούφικο τυροκομεῖο (στρούγγα). Πρβ. στὰ Βακούφικα[2]. - văkfésku-eáska⟨vakúfe⟨ἑλλ. βακούφι⟨τουρκ. vakif «pious foundation».

Kăzâ'ni πληθ.(ὀν. ἑν. Kăzáne) (tu —) = στὰ καζάνια. 'Εκεῖ εἶχαν τὰ ἐργαστήριά τους κιβδηλοποιοὶ ποὺ ἔκοβαν νομίσματα γιὰ νὰ πληρώνουν τὸ φόρο στὸν πασὰ τῶν 'Ιωαννίνων. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 150. Σὲ πολλὰ μέρη συναντοῦμε τὸ ἴδιο τοπωνύμιο: Καζάνια[3], Καζάνι[4], στὰ Καζάνια (Σταυροσκιάδιον)[5], Καζάνια ἢ Καζάνια βαθιά[6], Καζάνια[7], στοὺ Καζάνι[8]· ⟨τουρκ. kazan «boiler».

---

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 212.

2. Στεφ. Μπέττη, Τοπωνυμικὸν τοῦ χωρίου Βέλτσιστα 'Ιωαννίνων, «'Ηπειρωτικὴ 'Εστία» 9(1969)213.

3. Χρίστου 'Ι. Σούλη, ὅ.π., σ. 230.

4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. 'Ηπ., ὅ.π., σ. 329.

5. 'Αθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «'Ηπειρωτικὴ 'Εστία» 2, 280.

6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 113.

7. 'Αθ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, ὅ.π., σ. 147.

8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12 (1937)205.

Keáptine (tu —) = στὸ λανάρι. Ἡ τοποθεσία ἔχει πυκνοὺς θάμνους ποὺ μοιάζουν μὲ λανάρια (χειροκίνητη μηχανὴ γιὰ τὸ λανάρισμα τοῦ μαλλιοῦ)·⟨λατ. pecten = χτένι.

Keátră Aspártă di la Čiúka (la Keátra Aspárta —) = στὴ χαλασμένη πέτρα στὴν Čiúka. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 38. Παρόμοια τοπωνύμια: Keatra[1], Λιθάρι κόκκινο, Πέτρα[2], λα Κιάτρα Λέφη[2], Κιάτρα Φούρλουϊ, Κιάτρα αλ Τσάπουλουϊ (Δίστρατο)[3]. Ἡ λ. keatra ⟨λατ. petra —. Aspártu-ă: μετοχὴ ρήματος aspargu⟨λατ. spargere = διασκεδάννυμι, διαλύω.

— al Búfu ĭ̈ a Búflui (la Keátra — ĭ̈ —) = στὴν πέτρα τοῦ μπούφου. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 38. Ὁ Κ. Νικολαΐδης, ὅ.π.⟨λατ. bufus, ἀρχ. λατ. bubo = βύας, νυχτερινὸ πουλὶ σὰν τὴν κουκουβάγια. Ὁ Τ. Papahadzi, ὅ.π., πρβ. ἀλβ. buf, ἑλλ. μποῦφος.

(Keátra) a Ţaplui ĭ̈ al Ţapu (la Keátra —) = στὴν πέτρα τοῦ τράγου. Ὁ Κ. Νικολαΐδης, ὅ.π.,⟨ἀλβ. tsiap καὶ tşap τῶν Γκέκηδων. Πρβ. ἀλβ. çap, cjap, sqap, ἑλλ. τσάπος (Ἀραβαντινός, ὅ.π., 92), «τσάπ, τσὰπ» (Κρυστάλλη, Ἅπαντα, Π, 15 149. Εὐάγγ. Μπόγκας, ὅ.π., Ι, 397). Βλ. καὶ Τ. Papahadzi, ὅ.π.

— di la Čiukă (la Keátra —) = στὴν πέτρα τῆς Čiúka βλ. λ.

— Mbroástă (la Keátra —) = στὴν ὄρθια πέτρα· mbrostu-a⟨ἀρχ. σλ. prostu κατὰ τὸν Τ. Papahadzi, ὅ.π..

— Mbroástă di la Gréklo (la Keátra —) = στὴν ὄρθια πέτρα στὸ Γκρέκο (Ἕλληνα). Βλ. καὶ Şóputu di la Gréklo.

— al Kostayá (la Keátra —)=στὴν πέτρα τοῦ Κωσταγᾶ. Ἡ πέτρα αὐτὴ βρίκεται στὰ σύνορα Δοτσικοῦ-Σαμαρίνας·⟨ἑλλ. Κώστας - τουρκ. ağa=lord, master.

— Kundílie (la Keátra —) = στὴν πέτρα-κονδύλι. Κομμάτια αὐτῆς τῆς πέτρας χρησιμοποιοῦσαν τὰ παιδιὰ γιὰ νὰ γράφουν πάνω σὲ πλάκες. Ἡ ἰδιομορφία τοῦ τοπωνυμίου αὐτοῦ βρίσκεται στὸ ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ οὐσιαστικὰ ποὺ δὲ συνδέονται μεταξύ τους, ἀλλὰ καὶ τὰ δυὸ μαζὶ ἀποτελοῦν μιὰ ἔννοια. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ ἑρμηνεύεται ἴσως ἀπὸ τὴν ἀδυναμία τῶν ὁμιλητῶν νὰ ἐντάξουν στὴ γλώσσα τους τὴν ἑλλ. λ. «κονδύλι» καὶ νὰ τὴ χρησιμοποιήσουν στὴ δήλωση τοῦ τοπωνυμίου δίπλα στὴ βλάχικη λ. keátră.-kundílie⟨κονδύλι.

— Neágăre (la Keátra —) = στὴ μαύρη πέτρα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 37, 72, 145. negru-neágăre⟨λατ. nigrum = . Πρβ. ἑλλ. νιάγκρος-

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 370.
2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἠπ., ὅ.π., σ. 326.
3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 217.

νιάγκρου: ἡ νιάγκρα μούλα (Μπόγκας Ε., ὅ.π., σ. 265). Οἱ Βλάχοι χρησιμοποιοῦν γιὰ τὸ μαῦρος τὸ láiu = λάγιος, μαῦρος.

— di Žiužiule (la Keátra —)= στὴν πέτρα τῆς Ζούζουλης. Ἡ πέτρα αὐτὴ βρίσκεται ἀκριβῶς στὰ σύνορα Σαμαρίνας-Ζούζουλης.

Kétri Álbe (la Kétrile aţeále Álbe ἢ Álbile) = στὶς ἄσπρες πέτρες. Albu ⟨λατ. albus = λευκός.

— di Şkúrdžea (la Kétrile —)= στὶς ἄσπρες πέτρες τῆς Şkúrdžea. Βλ. λ.

— (la Doále Kétri) = στὶς δυὸ πέτρες. Τόπος ὅπου οἱ Σαμαριναῖοι ἀποχαιρετοῦσαν καὶ ὑποδέχονταν τοὺς ξενητεμένους. Κατὰ τὴν παράδοση οἱ πέτρες μεγάλωναν καθὼς ποτίζονταν ἀπὸ τὰ δάκρυα (πέτρες τῶν δακρύων). Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 36.

— (la Doále Ketri di la Murmínde) = στὶς δυὸ πέτρες τοῦ μνήματος. Γιὰ τὸ Murmínde βλ. λ.

Kinétu (la —) = στὸν πευκώνα. Σὲ πολλὰ μέρη συναντοῦμε τὸ ἴδιο τοπωνύμιο, π.χ. Κίνετ, λόφος Ἁρμάτων[1], τὸ δάσος τῆς «Κινέτας» στὰ Μέγαρα Κνέτα[2]. Ὁ Ἰ. Σαρρῆς, ὅ.π., σ. 142 τὸ παράγει ἀπὸ τὴν ἀλβ. λ. këñëtë-këñeta = τόπος ὑγρὸς καὶ βαλτώδης·⟨λατ. pinetum —.

Kiníku (la —) = στὸ πευκάκι·⟨kínu + παραγωγικὴ κατάξηλη -iku (πρβ. fičiór-fičiuríku), βλ. καὶ G. S. Henrich, Κλητικὲς καὶ γενικὲς σὲ -ο ἀπὸ τὰ ἀρσενικὰ σὲ -ος στὰ μεσαιωνικὰ καὶ νέα ἑλληνικά, Θεσσαλονίκη 1976, 65 κ.ἑ.

Kínu Sfîrlíčiu (la Kínlo —) = στὸ στριφτὸ πεῦκο. Ὁ T. Papahadzi γιὰ τὴ λ. Sfîrliciu⟨πρβ. ἀλβ. Fëllis, ἑλλ. φουρλέτσου, σφούρλα = στροφή· kínu⟨ λατ. pinus—. Kíni al Miháli (la Kínli —) = στὰ πεῦκα τοῦ Μιχάλη. Πρβ. καὶ Kínlu al Dîţa[3].

Kírkuri (la —); Τόπος γυμνὸς χωρὶς βλάστηση. Πρβ. καὶ ἑλλ. κριάκουρα, στοὺν Γκριάκουρα, λιβάδι, ράχη Τζουμέρκων (Μελισσουργοὶ Ἠπ.)[4] Ὁ Κόλιας, ὅ.π., σ. 132, γράφει: «Κάρκουρα», τόπος πλήρης καρκάρων. Ἡ λέξις κράκουρα ἐσήμαινεν εἰς Κουκοβίτσαν τόπον βραχώδη, εἶναι δὲ ἡ κουτσοβλαχικὴ λέξις kreaku-kreakuri = τόπος ἀπόκρημνος-κρημνός. Ὁ Murnu (Rumänische Lehnwörter im Neugriechischen, München 1900) τὴν θεωρεῖ ρουμανικὴν ἐνῶ ὁ Νικολαΐδης σλαβικήν. Κράκουρα ἀπὸ ἀναγραμματισμόν. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὅ.π., σ. 136, Κριάκουρας ἀπὸ τὴν ἀλβανικὴν grycore = μικρὰ κοιλὰς εἰς τὴν κορυφὴν βουνοῦ μὲ λιβάδι. Εἰς τὴν ἀρχ.

---

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 218.
2. Π. Α. Φουρίκη, ὅ.π., σ. 113.
3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 370.
4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 104.

ρουμ. grijac = σαυροειδὴς καὶ gurã = χάσμα, ἄρα Κριάκουρας = σταυροειδὲς χάσμα. 'Αλλ' ἀποκλίνω μᾶλλον ὑπὲρ τῆς πρώτης ἑρμηνείας.

Kiúristă (la —) ; Εἶναι πλαγιὰ κατάφυτη ἀπὸ ρόμπολα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 45, 50, 71, 130, 146. Μήπως = τόπος τῆς Κυρᾶς; kiúru〈κυρὰ (πρβ. καὶ τὸ fîntînă ali Kiráoă, βλ. λ., τὸ ὁποῖο βρίσκεται στὴν πλαγιὰ αὐτή).

Koástă (la —) = στὴν πλευρὰ·〈λατ. costa. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 146.

Krúţe (la —) = στὸ σταυρό. Σταυρὸς ποὺ χρησιμεύει γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν συνόρων Σαμαρίνας-Χελιμοδιοῦ, Πρβ. Λα Κρούτσε (Δίστρατο, 'Αετομηλίτσα)[1]·〈λατ. crux-cis.

Kukóti (la —) = στοῦ Κοκότη. Κυριώνυμο· πρβ. ἐπώνυμα Κοκότης, Κόκοτας.

Kúlă al Hadžibíra (la Kúla —) = στὸν πύργο τοῦ Χατζημπύρου. Πρβ. ἑλλ. κουλά, κουλὲς〈τουρκ. kule «tower».

Kupâ'ni πληθ. (ὀν. ἑν. kupánă) (la —) = στὶς κουπάνες. Πρβ. Kupâ'ni[2]. Γιὰ τὴν ἐτυμολογία βλ. Τ. Papahadzi, ὅ.π., στὴ λ.

Kuştúli (la Ţulia al Kuştúli) = στοῦ Ζήση Κουστούλη. Μέρος ὅπου ἔζησε τὰ τελευταῖα του χρόνια καὶ πέθανε ὁ Ζ. Κουστούλης. Ţúlia-ἀντίστοιχο τοῦ ἑλλ. Ζήσης.

Kuzmâ' (l' ayiu-Kuzmâ'lu) = στὸν ἅγιο Κοσμᾶ. Μέρος ὅπου τὸ 1775 κήρυξε ὁ νεομάρτυρας ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός. Σήμερα ὑπάρχει ἐκεῖ ἐκκλησιὰ στὸ ὄνομά του[3].

Kúţuri dit Ţirikína (tu Kúţurli —) = τὰ κούτσουρα στὴ γερακίνα, βλ. λ. Ὑπάρχουν ἐκεῖ ἀπομεινάρια ἀπὸ ρόμπολα. Πρβ. Κούτσουρα[4], Κούτσουρα (Εὐρυτανία-Γορτυνία)[5], στὰ Κούτσουρα (Μελισσουργοὶ 'Ηπ.)[6]·〈κούτσουρο.

Láku (la —) = στὸ λάκκο. Πρβ. καὶ Λάκκος[7], σ'τς Λάκκ'ς (Κωστήτσι 'Ηπ.)[8].〈λάκκος ἢ〈λατ. lacus «λίμνη».

---

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 226.
2. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 371.
3. 'Αποστ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας, 1354-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 345, ὅπου μνημονεύει γράμματα χαραγμένα σὲ βράχο ποὺ ἀναφέρονται σ' αὐτὸ τὸ γεγονός. Πρβ. ἀκόμα Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 89.
4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. 'Ηπ., ὅ.π., σ. 326.
5. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 131.
6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 123.
7. Γ. 'Αναγνωστοπούλου, ὅ.π., σ. 90.
8. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 114.

— dit Γirikína (la —) = στὸ λάκκο τῆς γερακίνας, βλ. λ.

— Vínitu (la —) = στὸ βαθυγάλαζο λάκκο. Γιὰ τὸ vinitu βλ. Fîntîni vínite.

Lála (la Táki al Lála) = στοῦ Τάκη Λάλα. Τοποθεσία ὅπου ὑπάρχει τὸ μνῆμα τοῦ Τάκη Λάλα.

Lanáră ali Stîmăríe Níkă (la Lanára —) = στὸ λαναριστήριο τῆς Μικρῆς Παναγιᾶς. Βλ. καὶ Ikoánă ali Stîmăríe Máre⟨λανάρα.

Lázină (tu —) = στὴ λάζινα. Εἶναι ἡ πιὸ ζεστὴ περιοχὴ τῆς Σαμαρίνας. Στὴν Ἀετοράχη Ἠπ. Λάζανα «συνοικισμὸς ποὺ πρὶν κατοικηθεῖ πουλιόταν ἀπὸ τοὺς κατοίκους ἀνατολικὰ τῶν Λαζάνων σὰν λιβάδι»[1], Λάζινα[2], στ'ς Λαζ'νιὲς (Μελισσουργοὶ Ἠπ.)[3], Λαζίνια[4]. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὅ.π., σ. 196: Λαζινιὲς ἀπὸ τὴν σλ. λ. lazina = τμῆμα ἀγροῦ μὴ ἀροτριωθὲν ἢ καὶ lasina (σλ.) = εἶδος σταφυλῆς.

Léfkă (la —) = στὴ λεύκα. Πρβ. στ'ς Λεῦκις (Ἀετοράχη, Κουκούλι Ζαγορίου)[5]. Βλ. καὶ Asprólefţi.

Léşura (la —); Εἶναι βρύση μέσα στὸ χωριό. Βλ. καὶ T. Papahadzi, ὅ.π., στὴ λ. léşu.

Limére (la —) = στὸ λημέρι⟨ἑλλ. λημέρι, πρβ. καὶ ἀλβ. limer.

— di la Gréklo (la Limérea —) = στὸ λημέρι τοῦ Γκρέκου (Ἕλληνα). Βλ. καὶ Şóputu di la Gréklo.

Límne dit Láku ἢ Límne ku Ápă Vínită (la Límnea ἢ la Limnea —)= στὴ λίμνη τοῦ λάκκου ἢ στὴ λίμνη μὲ τὸ βαθυγάλαζο νερό. Γιὰ τὴ λέξη Vínită βλ. Fîntîni Vínite, límne⟨λίμνη.

Lóku Tráptu (la Lóklo aţeó Tráptlo) = στὸ τραβηγμένο μέρος. Εἶναι τόπος ὅπου συμβαίνουν κατολισθήσεις. Lóku⟨λατ. locus — , tráptu μετοχὴ τοῦ ρήματος trágu⟨trahere = ἕλκω, πρβ. καὶ ἑλλ. τραβῶ, ἀλβ. (tër)heq, βλ. καὶ T. Papahadzi, ὅ.π., στὴ λ. trágu.

Lúpu Spindzurátu (la Lúplo aţeó Spindzurátlo) = στὸ λυκοκρέμασμα. Κάποιος λύκος κρεμάστηκε ἐκεῖ καθὼς προσπαθοῦσε νὰ ξεφύγει τὰ σκυλιὰ ποὺ τὸν κυνηγοῦσαν. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., 149, 157, Κρέμασμα (Κωστήτσι Ἠπ.)[6]. Γιὰ τὸ spindzurátu βλ. Ápa Spindzurátă.-lúpu⟨λατ. lupus. Πρβ. ἀκόμα τὸ τοπωνύμιο Βάλια Λούπλου (Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ 9, 219).

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 100.
2. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὅ.π., σ. 233.
3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 128.
4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 228.
5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 109.
6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 114.

Lianúră (la) = στὴ λιανούρα. Τοποθεσία μὲ πολλὲς μικρὲς ὀξυές. Πρβ. καὶ Λιανούρα = Δασύλιον Βούρμπιανης ἀπὸ ὀξυές. Λέγεται καὶ Λιανούρι[1]·⟨λιανούρα (λιανός).

Másu di la Nánă (la Máslo —) = στὸ γρέκι τῆς νάνας. Βλ. Nánă. Πρβ. καὶ doáli másuri[2]·⟨λατ. mansum «ἄσυλον».

Mănăstíru (la —) = στὸ μοναστήρι. Εἶναι παλιὸ μοναστήρι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ποὺ ἄκμασε τὸ 19 αἰώνα· μόνασε ἐκεῖ ὁ Ἅγιος Δημήτριος ὁ ἐκ Σαμαρίνης. Λειτουργοῦσε ἐπίσης ἀξιόλογη σχολὴ ζωγράφων·⟨μαναστήρι, μοναστήρι.

Míha (la —) = στοῦ Μιχάλη. Ἐκεῖ σκοτώθηκε ὁ Míha ἀπὸ τὸν συμπατριώτη του Şkráku.

Mirmişáku (la Mirmişáklo) ; Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 43.

Mnímă al Liftéri alu Anθúli şi al Mítri al Δimulió (la Mníma —) ἢ (la Liftéri) = στὸ μνῆμα τοῦ Λευτέρη Ἀνθούλη καὶ τοῦ Δημήτρη Δημολιοῦ ἢ στοῦ Λευτέρη·⟨μνῆμα.

— al Nikulí (la Mníma —) = στὸ μνῆμα τοῦ Νικολῆ.

Moáră al Hadžibíra (la Moára —) = στὸ νερόμυλο τοῦ Χατζημπύρου·⟨ λατ. mola—.

— al Hadžiyiáni (la Moára —) = στὸ (νερό)μυλο τοῦ Χατζηγιάννη.

— al Giókă (la Moára —) = στὸ (νερό)μυλο τοῦ Γιόκα.

— ali Stîmăríe Níkă (la Moára —) = στὸ (νερό)μυλο τῆς Μικρῆς Παναγιᾶς. Niku⟨μικκός, μικὸς μὲ ἀνέβασμα τοῦ τόνου, βλ. καὶ Ν. Κατσάνη, ὅ.π., 2.6.1.

— al Táki al Mókea (la Moára —) = στὸ (νερό)μυλο τοῦ Τάκη Μόκια.

Moáşe (la Moáşea —) = στὴ γριά. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 37, 44. Πρβ. Βάβω, πέτρα πάνω σὲ λόφο ποὺ μοιάζει μὲ γριὰ (Ἀετοράχη Ἠπ.)[3], στ' Βάβου (Μελισσουργοὶ Ἠπ.)[4]. Πρβ. ἀλβ. moshë = ἡλικία.

— al Giákă (la Moáşea —) = στὴ γριὰ τοῦ Γιάκα. Πέθανε στὸ μέρος ἐκεῖνο καθὼς κατέβαινε στὰ χειμαδιά.

Mučeli di la Alútu (la Mucéile —) = στὴ λούτσα τοῦ πηλοῦ, βλ. Alútu. Πάρα πολὺ διαδεδομένο τοπωνύμιο. Πρβ. στ' Μουτσιάρα = τοποθεσία μὲ πολλὲς μουτσιάρες (ἀναβρύσεις) ἐδάφους (Βρυσούλα Πρεβέζης)[5], Μουτσιάρα, Μουτσίλες[6], στὴ Μότσιαλη = τοποθεσία ὑδροχαρὴς (ὑπάρχει καὶ εἰς

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 230.
2. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 367.
3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 100.
4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 119.
5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 101.
6. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὅ.π., σ. 235.

τὸ χωρίον Μπουλιαράτι τῆς Δρόπολης)[1], στ' Μουτσίλα[2], Μοτσεάλα, σ' ὅλη τὴν ἐπαρχία Κονίτσης[3]. Ὁ Μπέττης (Τοπ. Βέλτσιστας, ὅ.π., σ. 34-45) γράφει: Μουτσιάλα σλαβ. mučar ἢ močila. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὅ.π., σ. 182-203), «Μουτσίλες» εἶναι ἡ λ. močila (σλαβ.) = τόπος ὑγρός, Μουτσάρα, εἶναι ἡ σλαβ. moča (προφ. μότσια) = τόπος ἑλώδης καὶ močar = ὑγρασία λόγω βροχῆς.

— dit Amiré (la Mučéile—) = στὴ λούτσα τῆς βοσκῆς, βλ. Amiré.

Muráva (la—) = στὸ Μοράβα. Βουνὸ πάνω ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα.

Murmínde (la—) = στὸ μνῆμα. Ὑπάρχει ἐκεῖ κάποιος ἀρχαῖος τάφος. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 24, 36, 37, 45, 75. Πρβ. καὶ Murmínti (πληθ. Murmíntzâ)[4], Μορουμέντο αλ Φλέβο[5] ⟨λατ. monumentum.

Múzgă (la—) = στὴ λάσπη. Τοποθεσία μὲ μουντὸ χῶμα ποὺ γίνεται γλοιώδης λάσπη. Πρβ. στ' Μούζγκα=τοποθεσία ὅπου ἀφθονεῖ ἡ μούσγκα (λάσπη) Πυρσόγιαννη[6]. Ὁ T.Papahadzi, ὅ.π., πρβ. ἀλβ. muzgë⟨ἀρχ. σλαβ. muzga.

Nánă (la—) = στὴ νάνα. Μέρος ὅπου φυτρώνει τὸ φυτὸ nánă ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦν οἱ Σαμαριναῖες γιὰ νὰ κάνουν πίτες. Πρβ. Νένα = λάχανο βουνοῦ[7]⟨τουρκ. na'na, nane «mint». Πρβ. καὶ βουλγ. nané.

Năníče (la—) = στὴ μικρὴ νάνα. Μέρος ὅπου τὸ ἴδιο φυτὸ (νάνα) ὑπάρχει σὲ μικρότερη ποσότητα· ⟨nánă + ὑποκοριστικὴ κατάληξη -iče (κατὰ τὸ vále-văliče βλ. λ.).

Núku (la—) = στὴν καρυδιά. Βρίσκεται στὸ Χιλιομόδι (βλ. Hilimódе). ⟨λατ. nux-nucem, ἀκόμα μπορεῖ ⟨nucus.

— al Papamíha (la Núklo—) = στὴν καρυδιὰ τοῦ Παπαμίχα.

— al Stéfa (la Núklo—) = στὴν καρυδιὰ τοῦ Στέφα.

— di la Háne (la núklo—) = στὴν καρυδιὰ στὸ χάνι (βλ. Háne). Βρίσκεται στὸ χάνι τῆς πλατείας τοῦ χωριοῦ.

Páde a Káilor (la Pádea—) = στὴν πεδιάδα τῶν ἀλόγων. Ἐκεῖ ἄφηναν οἱ κιρατζῆδες τὰ ἄλογά τους γιὰ νὰ βόσκουν. Πρβ. καὶ Πάδη[8], στ'ς Πάδις=

---

1. Ἀ θ. Χ. Π α π α χ α ρ ί σ η, Τοπ. Πωγωνίου, ὅ.π., σ. 145.
2. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ύ λ ο υ, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 125.
3. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ύ λ ο υ, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 240.
4. Ν ι κ. Γ. Π α π α δ ο π ο ύ λ ο υ, ὅ.π., σ. 372.
5. Γ. Ἀ ν α γ ν ω σ τ ο π ο ύ λ ο υ, ὅ.π., σ. 88.
6. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ύ λ ο υ, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 12(1937) 241.
7. Κ ω ν. Σ τ ε ρ γ ι ο π ο ύ λ ο υ, Τοπ. ΝΔ. Ἠπ., ὅ.π., σ. 325.
8. Β ί κ τ ω ρ ο ς Δ ο ύ σ μ α ν η, ὅ.π., σ. 17-63.

ἐκτάσεις ὁμαλαὶ (Κορύτιανη 'Επ.)[1], Πάδες, Παδούλλα[2], στ' Μπάδ' τ' Λούρ' (Κωστήτσι 'Ηπ.)[3], στ' Πάδη (Μελισσουργοὶ 'Ηπ.)[4], στοὺ πάδι, Πάντε Λούγκα (ἴσιωμα μακρύ), Πάντε Μάρε (μεγάλο ἴσιωμα) (Δίστρατο)[5]. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὅ.π., σ. 187, Πάδη, εἶναι ἡ λ. pad = ἔδαφος κατιόν, μικρὰ κατωφέρεια. Ὁ T. Papahadzi, ὅ.π., γιὰ τὴν λέξη páde<ἀρχ. σλαβ. padĭ ἀμφίβολης σημασίας· káilor γεν. πληθ. τοῦ kálu<λατ. caballus = ὁ ἐργάτης καὶ ἀχθοφόρος ἵππος.

(Páde) a Fúrlor (la Pádea—) = στὴν πεδιάδα τῶν κλεφτῶν. Πρβ. στοῦ φούρου (Μελισσουργοὶ 'Ηπ.)[6], Fântâna a Fúrlor[7], Κλεφτόβρυση[8]·<λατ. Fur—, πρβ. καὶ ἑλλ. φώρ—.

— a Gífţlor πληθ. (ὀν. ἑν. Gíftu) (la Pádea—) = στὴν πεδιάδα τῶν γύφτων. Ἔμειναν κάποτε ἐκεῖ γύφτοι.

— Kitéu (la Pádea—);

— ali Stîmăríe Máre (la Pádea—) = στὴν πεδιάδα τῆς Μεγάλης Παναγιᾶς. 'Εκεῖ χορεύεται κατὰ τὴ γιορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὁ περίφημος χορὸς Čiáčiu (Τσιάτσιος).

— al Papakírgia (la Pádea—) = στὴν πεδιάδα τοῦ Παπακύργια.

— Máre di Virtikónţa (la Pádea aţea Márea—) = στὴ μεγάλη πεδιάδα τῆς τραμπάλας. Ὁ T. Pápahadzi, ὅ.π., γιὰ τὸ Virtikónţa καὶ τὸ συνώνυμό του Drîmbábă<;.

— Mşátă (la Pádea aţea Mşáta) = στὴν ὄμορφη πεδιάδα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 36, 146: 'Αγαπητὸ μέρος στοὺς Σαμαρινιαίους γιὰ κατασκήνωση. 'Αξίζει τὴν ἐπωνυμία της. Εἶναι ἕνα ὡραῖο μέρος σὲ ἕνα ὀροπέδιο ποὺ διακόπτεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ ρυάκια μὲ ὡραιότατο κρύο νερό· mşatu<λατ. musiatus<ἑλλ. μυσιάω, ἠ<λατ. (in) formosiatus.

Papadórahu (la —) = στὴ ράχη τοῦ παπᾶ·<παπάς+ράχη ἀναλογικὰ πρὸς τὸ παπαδοκόρη.

Papapúliu (la Papapúilo) = στοῦ Παπαπούλιου.

Papazísi (la—) = στοῦ Παπαζήση. Πρβ. Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 43: «Τὸ νερὸ προέρχεται ἀπὸ τοπικὴ πηγή. Εἶναι τὸ καλύτερο καὶ πιὸ κρύο νερὸ τῆς Σαμαρίνας».

---

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 105.
2. Χρίστου 'Ι. Σούλη, ὅ.π., σ. 237.
3. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 116.
4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 126.
5. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 151.
6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 128.
7. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 368.
8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. 'Ηπ., ὅ.π., σ. 327.

Păgîţa (la—) = στοῦ Παγίτσα. Καὶ σήμερα ὑπάρχει ὁμώνυμο ἐπώνυμο στὴ Σαμαρίνα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 166.

Pălită (la Pălită) = στὴ δαρμένη (;). Πλαγιὰ ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Čiúka, βλ. λ. pălítu-ă, μετοχὴ τοῦ ρήματος pălésku = δέρνω.

Pénda (la—) = τοῦ Πέντα. Μιὰ ἀπὸ τὶς πολλὲς βρύσεις τῆς Σαμαρίνας. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 43.

Pixări πληθ. (ὀν. ἑν. pixáre) (tu—) = στὰ πυξάρια<πυξάρι<ἀρχ. ἑλλ. πύξος.

Pizúlie πληθ. (ὀν. ἑν. pizúliu) (la—) = στὰ πεζούλια. Φυσικὴ διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους σὲ πεζούλια. Πρβ. Πιζούλια, ὄνομα ἐπικλινοῦς ἐκτάσεως καλλιεργουμένης, εἰς πεζούλια δὲ πρὸς ἰσοπέδωσιν διῃρημένης. Εἰς Γορτυνίαν λέγεται καὶ Πεζοῦλες (Ἀρχ. Ἱστορ. Λεξ.)[1], στὰ Πιζούλια (Κωστήτσι Ἠπ.)[2]·<πεζούλι.

Prióne al Gianáki al Nígzã (la Priónea —) = στὸ πριόνι τοῦ Γιαννάκη Νίκζα. Πρβ. Πριόνια[3], στὰ Πριόνια, τοποθεσία Κερασόβου, ὅπου ὑπῆρχαν ὑδροπρίονα[4]·<πριόνι.

— al Míha şi al Kóla al Mălíţu (la Priónea—) = στὸ πριόνι τοῦ Μιχάλη καὶ τοῦ Νικόλα Μαλίτσου.

— al Nikuláki al Fóle (la Priónea —)= στὸ πριόνι τοῦ Νικολάκη Φώλια.

— al Náşu şi al Náki al Bîtî'rna (la Priónea—) = στὸ πριόνι τοῦ Θανάση καὶ τοῦ Γιάννη Μπιτίρνα· Náşu<Νάσος<Θανάσης. Γιὰ τὸ Náki βλ. Alóne al Náki al Pálă.

— al Gianáki alu Areákă şi al Mičibúnă (la Priónea —) = στὸ πριόνι τοῦ Γιαννάκη Ἀρεάκα καὶ τοῦ Μιτσιμπούνα.

— al Şórbi (la Priónea—) = στὸ πριόνι τοῦ Σιόρμπη.

Prúni πληθ. (ὀν. ἑν. Prúnu) (la —) = στὶς κορομηλιές. Πρβ. Pruníklu al Gizári[5]·<λατ. prunus.

Prúnu al Gióţa (la Prúnlo—) = στὴν κορομηλιὰ τοῦ Γιώτσα.

Púnge (la—) = στὴ γέφυρα. Παλιὰ ξύλινη γέφυρα στὸ ποτάμι τῆς Σαμαρίνας. Πρβ. Púnti a Karaktsiúli[6]·<λατ. pons-tis.

— al Papakírgia (la púngea—) = στὴ γέφυρα τοῦ Παπακύργια.

---

1. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 143.
2. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 116.
3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 373.
4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 165.
5. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 373.
6. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 373.

— al Vurluγiáni (la Pungea—) = στὴ γέφυρα τοῦ Βουρλογιάννη (Τρελλογιάννη).

Putămíe di la Mănăstíru (la Putămía—) = στὴν ποταμιὰ στὸ μοναστήρι. Πηγάζει ἀπὸ τὴ Virtikónţa (Gréku) βλ. Páde Máre di Virtikónţă καὶ Şóputu di la Gréklo, περνάει ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα, Δίστρατο, Ἄρματα, Κόνιτσα καὶ χύνεται στὸ Βοϊδομάτη (Ἀῶος). Πρβ. Ποταμιά[1], Ποταμιά[2]·⟨ποταμιά, βλ. καὶ Ν. Κατσάνη, ὅ.π., 2. 1. 116. 3. 5. 8.

Rámu (la Rámlo) = στοῦ Ράμου.

Réndă (la Rénda). Πρβ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 168.

Rustáne (la—). Εἶναι κοίλωμα μὲ μιὰ μόνο πρόσβαση.

Sálţe πληθ. (ὀν. ἑν. sálţa) (la—) = στὶς ἰτιές·⟨λατ. salix-cis.

Sămărădzi πληθ. (ὀν. ἑν. sămără) (la—) = στοὺς σαμαράδες. Ὑπῆρχαν ἐκεῖ ὑλοτόμοι ποὺ ἔβγαζαν ξυλεία γιὰ σαμάρια·⟨σαμαράς.

Samarína, βλ. Συμεωνίδη Χαρ., Σαμαρίνα «Μακεδονικὰ» 7(1966), ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία, Πρβ. Παληοσαμαρίνα, κτῆμα τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς στὴ Θεσσαλία, ὅπου ξεχειμώνιαζαν τὰ πρόβατα τοῦ Μοναστηριοῦ, Βίκτωρος Δούσμανη, ὅ.π., σ. 49, πρβ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 92.

Skáră (la—) = στὴ σκάλα. Εἶναι σκαλιστὴ πάνω σὲ βράχο σκάλα. Πρβ. Σκάλα[3], Σκάλα[4], σ'τ'ς Σκάλα (Μελισσουργοὶ Ἠπ.)[5], στ' Σκάλα (Χώσεψη Ἠπ.)[6]·⟨σκάλα ἢ ⟨λατ. scala.

Skurdeái (la—); Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 37, 75, καὶ Capidan Th., Aromânii, Dialectul Aromân, Bucureşti 1932, 515i-eai (⟨:), ἡ κατάληξη δηλώνει αὐτὸν ποὺ τοῦ ἀρέσει... ποὺ μπορεῖ νά... , π.χ. fiteái = αὐτὸς ποὺ τοῦ ἀρέσει νὰ συμπεριφέρεται σὰν κορίτσι.

Skutídе di la Kínli al Miháli (tu Skutídea—) = στὸ σκοτάδι τῶν πεύκων τοῦ Μιχάλη. Τὰ πεῦκα στὴν τοποθεσία αὐτὴ εἶναι τόσο πυκνά, ὥστε οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλιου δὲν μποροῦν νὰ διαπεράσουν καὶ νὰ φωτίσουν τὸ μέρος. Πρβ. νε σκοντάντ[7]·⟨σκοτάδι.

Sfindánu di la Brátu (la Sfindánlo—) = στὸ σφεντάμι στὸ ἔλατο. Βλ. καὶ bratu·⟨σφεντάμι, σφένδαμος.

---

1. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὅ.π., σ. 93.
2. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὅ.π., σ. 238.
3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἠπ., ὅ.π., σ. 329.
4. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὅ.π., σ. 92.
5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 127.
6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 135.
7. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 175.

Sfindánu di la Pizúlie (la Sfindánlo—) = στὸ σφεντάμι στὰ πεζούλια. Βλ. Pizúlie.

Şilătúră (la—) = στὸ σέλωμα. Πρβλ. λα schalatούρα (στὴν ἁλατιέρα), τοποθεσία Διστράτου ὅπου ἁλατίζουν τὰ πρόβατα[1], σ' τ' σ' schilitούρα, ἀτραπὸς καὶ τοποθεσία περὶ αὐτήν. 'Ανώμαλος καὶ γεμάτη χαλίκια ἀτραπὸς (Κουκούλι Ζαγορίου)[2]. 'Ο Κ. Δ. Μέρτζιος, ὅ.π., σ. 192, Σιλιτούρα: Σχετίζεται μὲ τὴ ρουμανικὴ silitor-oare = ἀδιάλειπτος, συνεχής, ἢ μὲ τὸ silitra = ἅλας καὶ πέτρα νίτρου (κοινῶς Γκιουβερτζελές). 'Ο T. Papahadzi, ὅ.π., silatura ⟨*sellatura⟨λατ. *sellare·⟨sella(;)

Sindiliu (la—) = στὴ συντέλεια. Πρβ. Συντέλειον, ὅριον δύο γειτονικῶν χωριῶν[3]·⟨συντέλεια.

Sinurómate (la tréile Sinurómate) = στὰ τρία σύνορα. Εἶναι τὰ σύνορα τῶν χωριῶν Δοτσικό, Φιλιππαῖοι, Σαμαρίνα. 'Ο πληθ.⟨ἐν. sínuru κατὰ τὸ ἑλλ. γράμμα-γράμματα·⟨σύνορο· tréi⟨λατ. tres-tria.

Skilíθre (la—) = στὰ σκλῆθρα. 'Υπάρχουν ἐκεῖ πολλὰ σκλῆθρα ποὺ οἱ φλοῦδες τους χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὸ βάψιμο μαλλιῶν. Πρβ. Σκλῆθρα[4]·⟨σκλῆθρο.

Stamúli (la—) = στοῦ Σταμούλη·⟨Σταμούλης, ὑποκοριστικὸ τοῦ Στάμος.

Stána (la—) = στοῦ Στάνα.

Stifáne (la—) = στὸ στεφάνι. Δακτύλιος διαφορετικοῦ πετρώματος πάνω σὲ βράχο. Πρβ. Στεφάνι 'Ολύμπου, στοὺ στιφάνι τ' Βέλι' (Κωστήτσι 'Ηπ.)[5], στοὺ Στιφάνι τ' Νάτσ' (Φορτώση 'Ηπ.)[6]· στεφάνι.

*Şkúrdže (Şkúrdžea); Τὸ ὕψωμα αὐτὸ ἔχει γύρω γύρω ὀξυὲς καὶ πεῦκα ἐνῶ στὴν κορυφὴ ὑπάρχει ἕνα κοίλωμα. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 149.⟨;

Şóputu al Bulúbasi (la Şóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Μπουλούμπαση. Πρβ. şóputli atsali Márli[7]. Στοῦ shόποντου σὲ πολλὰ χωριὰ τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης[8], στ' Σιόποντ' (Χώσεψη 'Ηπ.)[9], στοῦ shόποντου (Κουκούλι Ζαγορί-

1. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 170.
2. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 110.
3. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 147.
4. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 146.
5. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 117.
6. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 135.
7. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 374.
8. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 173.
9. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 139.

ου, Μελισσουργοὶ Ἠπ.)[1]. Ὁ Ν. Πατσέλης (Τοπωνυμικὸν Δελβινακίου, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 15,1959, 366), Σιόποτο<σερβ. βουλγ. σοπὸτ = γῆ νεροῦ, ὁ Π. Ἀραβαντινός, ὅ.π.,<εἰσοποτὸν ἢ σηποτὸν = διὰ τὸ ἄνυδρον τῶν μερῶν ὅπου εὑρίσκετο, ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὅ.π., σ. 192. Σιόποτος<σλ. sopot = μικρὰ πτῶσις ὕδατος.

— al Dabúra (la Şóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Νταμπούρα, βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 44, 70.

— al Dóta (la Şóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Ντότα.

— al Džavéla (la Şóputlo al—) = στὴ βρύση τοῦ Τζαβέλα.

— al Kîtîúnu (la Şóputlo la Kitîúnlo) = στὴ βρύση τοῦ Κατούνα.

(Şóputu) al Γavriíli (la Şóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Γαβριήλ. Ἴσως ἦταν κάποιος καλόγερος τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Ἁρμάτων-Σαμαρίνας.

— al Hadží (la Şóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Χατζῆ.

— al Papakírgia (la Şóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Παπακύργια.

— al Sarmanióti (la Şóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Σαρμανιώτη· Sarmanioti<Samarinioti μὲ ἀναγραμματισμό.

— al Săkiláru (la Şóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Σακελλάρη. Λέγεται ὅτι αὐτὴ τὴ βρύση τὴν ἔχτισε κάποιος δάσκαλος Σακελλάρης. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 43.

— ali Stímăríe Máre (la Şóputlo—) = στὴ βρύση τῆς Μεγάλης Παναγιᾶς. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π,. σ. 40.

— di Kódru (la Şóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ δρυμοῦ. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 145. Σὲ πολλὰ μέρη συναντοῦμε τὸ τοπωνύμιο αὐτό: στ'ς Κόντρις = λόφος μὲ κοντριά (;) (Καλέντζι Ἠπ.)[2], Κόντρες[3], Κοντούρα = δασωμένη ραχούλα[4], Κόντρα = βραχώδης λόφος[5], Κόντρος[6], Κόντρες = πέτρες (;)[7], Κόντρα Ζέζα κατὰ τὸν Σαρρῆ<ἀλβ. kodra e zezë, Κοντρεζέζα< ἀλβ. kodrëzë = λοφίσκος[8]. Ὁ Τ. Papahadzi, ὅ.π., πρβ. ἀλβ. kodër·<λατ.< *quodrum (quadrum «τετράγωνο»).

— di la Gréklo (la Şóputlo—) = στὴ βρύση τοῦ Γκρέκου (Ἕλληνα). Ἕνας γκρέκος ποὺ ἦταν ἄρρωστος πέθανε μόλις ἤπιε ἀπὸ τὸ νερὸ τῆς βρύ-

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 100, 127.
2. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 102
3. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 146.
4. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 420.
5. Ἰω. Σαρρῆ ὅ.π., σ. 132.
6. Στεφ. Μπέττη, Τοπωνυμικὸν Γραμμένων Ἰωαννίνων, «Ἠπειρ. Ἑστία» 8(1959).
7. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Βέλτσιστας, ὅ.π., σ. 211.
8. Π. Α. Φουρίκη, ὅ.π., σ. 115.

σης αὐτῆς. Βλ. καὶ Kăngeále di la Gréklo.

— la Gudrumíţa (la Şóputlo —).

Şuputíku (la Şuputíklo) = στὴ βρυσούλα. Πρβ. Şoputikâ[1]·⟨soputu + παραγ. κατάληξη -iku, βλ. καὶ Kiníku.

— al Mitákă (la şuputiklo—) = στὴ βρυσούλα τοῦ Μιτάκα.

— di la Fíri (la Şuputíklo—); Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 43, şóputu dit vale.

Şuputíră (la—) = στὴ βρύση.

Tambúri (la—) = στοῦ Ταμπούρη.

Tăbúre (la—) = στὸ ταμπούρι. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Σμίξης-Σαμαρίνας καὶ ὑπῆρχε προφανῶς ἐκεῖ τουρκικὸ ταμπούρι·⟨ταμπούρι.

Túlia (la —) = στοῦ Τούλια. Ἦταν κάποιος τσομπάνος ποὺ εἶχε τὰ πρόβατά του στὴν περιοχὴ tu lázină βλ. λ. Πρβ. λατ. Tulius, ἀντίστοιχο τοῦ Ματθαῖος.

Tumbă (la—) = στὴν τούμπα (μνῆμα). Πρβ. Ἄνω-Κάτω Τούμπα Θεσσαλονίκης, Τσούμπα-κατσίκι⟨tumbe⟨tumba = τύμβος, tzube-a = κάθε ὕψωμα[2], στ' Ντούμπα[3].

— di Şkúrdzea (la Tumba —) = στὴν τούμπα τῆς Şkúrdzea, βλ. λ.

Túrku (la Túrklo) = στὸν Τοῦρκο. Σκοτώθηκε ἐκεῖ κάποιος Τοῦρκος πέφτοντας ἀπὸ βράχο.

Θanási (l' Ayiu-Θanási) = στὸν ἅγιο Ἀθανάσιο. Ὑπάρχουν δυὸ ἐκκλησίες τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Ἡ μία στὸ Hilimóde, βλ. λ., καὶ ἡ ἄλλη στὴ Σαμαρίνα.

Ţal Vasíli al Ţaknáki (la—) = στὴ Βασίλαινα τοῦ Τσακνάκη. Ὑπάρχει μνῆμα γυναίκας ποὺ πέθανε καὶ θάφτηκε ἐκεῖ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς κατοχῆς.

Ţára Aróşe (la Ţára aţea Aróşea) = στὸ κοκκινόχωμα, Πρβ. Φουντα-ρόσα[4], λα Τσάρα Póscha = στὸ κοκκινόχωμα (Δίστρατο)[5]. Ţara⟨λατ. terra = γῆ· aroşu⟨λατ. roseus.

Ţikúra (la —) = στοῦ Τσεκούρα. Ἦταν γνωστὸς ὁπλαρχηγὸς τῆς Σαμαρίνας. Βλ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., στὴ λ. Πρβ. στ' Τσικούρα ('Οξυά)[6].

---

1. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 374.
2. Π. Α. Φουρίκη, ὅ.π., σ. 166.
3. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 182.
4. Χρίστου Ἰ. Σούλη, ὅ.π., σ. 244.
5. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 184.
6. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 184.

Uboáže (la —) ; . Βλ. καὶ Báltă di la vúzu.

Umbrélă (la —) = στὴν ὀμπρέλλα. Πρβ. Οὐμπρέλλα, ἐλάτη ὁμοιάζουσα πρὸς ὀμπρέλλαν[1]·⟨ἰταλ. ombrella ἢ⟨ὀμπρέλλα.

Vaθílaku (tu —)= στὸ βαθύλακκο. Πρβ. Βαθύλακκος[2]·⟨βαθύλακκος.

Vále kîrnâ (la Vălea —) ; Οἱ παλιοὶ Σαμαριναῖοι διηγοῦνται τὴν παρακάτω ἱστορία γιὰ τὴν κοιλάδα αὐτή. Τὴν ὥρα ποὺ κάποιος βοσκὸς ἔψηνε κρέας στὴν κοιλάδα αὐτή, ἕνας διάβολος τὸν πλησίασε καὶ ἄρχισε νὰ ψήνει βατράχια στὴν ἴδια φωτιά. Προσπαθοῦσε νὰ ἐκνευρίσει τὸ βοσκὸ καὶ νὰ τοῦ ἀποσπάσει μιὰ λέξη γιὰ νὰ τοῦ πάρει τὴ φωνή. Ἀνάμεσα στὰ ἄλλα τοῦ ἔλεγε: meá píkătă, ta nu píkătă= τὸ δικό μου (κρέας) στάζει (λίπος), τὸ δικό σου δὲ στάζει. Μετὰ ἀπὸ πολλὴ ὥρα ἐξαγριωμένος ὁ τσομπάνος καὶ χωρὶς νὰ πεῖ λέξη, σήκωσε τὴ σούβλα του καὶ χτύπησε τὸ διάβολο στὸ κεφάλι μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τοῦ κόψει τό αὐτί. Πρβ. καὶ Wace-Thompson, ὅ.π., σ. 44, 75, Vale Kărne «snubnose valley». Παρόμοια τοπωνύμια: Βάλεα Μάρι, Βάλεα ντι κόρνο[3], Βάλε Βλάη, Βάλε Σιάκε= ξηρόλακκος[4]· vale⟨λατ. vallis, κατὰ τὸν T. Papahadzi, ὅ.π., kîrnă (ἀρσ. kîrnu)⟨ἀρχ. σλαβ. krunu = ὠτότμητος.

Vále ku Skíni (la Válea—)= στὴν κοιλάδα μὲ τὰ ἀγκάθια. Πρβ. Ἀγκάθι[5]·⟨λατ. spinus.

Varcó al Paláska (la Varkólo—)= στὸ βαρκὸ τοῦ Παλάσκα. Τοποθεσία μὲ πάρα πολλὲς «ἀνάβρες». Πρβ. varcó[6], στὰ Βαρκὰ (Καλέντζι Ἠπ.)[7], στὰ Βαρκά[8], Βαρκός, -ά, ἔκταση μὲ βοῦρλα[9], Λα Βαρκάτζ, Λα Βαρκόλου Νίκλου, Λα Βαρκόλου Μάρλι (Δίστρατο, Ἅρματα)[10], στὰ Βαρκὰ=ὄνομα χωραφιῶν ὅπου ἀναβρύει ὕδωρ[11]. Ὁ Πατσέλης, ὅ.π., σ. 361 γράφει: «Ὁ Meyer θεωρεῖ τὴν λέξιν ἀλβανικὴν⟨ἀλβ. vlace, τὸ ἴδιο δὲ τοπωνύμιον συναντᾶται ἀκόμα εἰς Ζαγόρι, Σπήλαιον, Παρνασσίδα». Ὁ Σάρρος, ὅ.π., 193, «Βάρκος: ὁ Γ. Χατζηδάκις καὶ ὁ Γ. Ἀναγνωστόπουλος τὴν παράγουν ἀπὸ τὸ ἑλλ. βα-

1. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 140.
2. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 219.
3. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὅ.π., σ. 88.
4. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 239.
5. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. ΝΔ. Ἠπ., ὅ.π., σ. 324.
6. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 367.
7. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ Ἠπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 102.
8. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 143.
9. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 114.
10. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» 9(1934) 220.
11. Ἀθ. Χ. Παπαχαρίση, Τοπ. Πωγωνίου, ὅ.π., σ. 147.

ρύς». Ὁ Ἀνδριώτης⟨βαρὺς + -ικός. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὅ.π., σ. 190: «μὴ ἀνευρὼν τὴν λέξιν ταύτην εἰς τὰς βαλκανικὰς γλώσσας, φρονῶ ὅτι ἔχει σχέσιν μᾶλλον μὲ τὴν ἰταλ. vargo = πόρος, δίοδος».

Vălíče (la —) = στὴ μικρὴ κοιλάδα. Αὐτὴ ἡ κοιλάδα ποὺ διασχίζει τὸ χωριό, ἔχει διαμορφωθεῖ τώρα σὲ ὑπόνομο·⟨vale + παραγ. κατάλ. -iče κατὰ τὸ náníče βλ. λ.

Vătămáți (la Vătămáți) = στοὺς σκοτωμένους. Σκοτώθηκαν ἐκεῖ τρία ἄτομα ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα. Ὁ T. Papahadzi, ὅ.π., vátămu⟨*vatinare (⟨vatius) ἢ ⟨λατ.*vatimare·⟨λατ. *vatimare⟨victimare⟨vates. Ἐτυμολογία σκοτεινή.

Vígłă (la —) = στὸ παρατηρητήριο. Πάρα πολὺ διαδεδομένο τοπωνύμιο. Πρβ. σ'τ'ζ Βίλλις[1], Βίγλα[2] κ.ἄ. Ὁ Α. Π. Φουρίκης, ὅ.π., γράφει: Βίγλα⟨Vigilia = νυκτερινὴ φυλακή⟩vigle ἢ viglë, vigljë⟩vile καὶ vila, κατσηβίλα = κακὴ βίγλα.

Viθό (tu —) = στὸ βυθό. Ὑπάρχει ἐκεῖ másu di noátini = γρέκι γιὰ ζυγούρια·⟨βυθός.

Vráka (la —) = στοῦ Βράκα.

Vuloágă (tu —) = στὸ ξέφωτο (;). Πρβ. Βολόγ(γ)ες, ἐκτεταμένος τόπος ἐλαφρὰ ἀνηφορικὸς μὲ πεῦκα, ὀξυές, βαλανιδιὲς καὶ πυκνὴ ὁμίχλη[3]. Ὁ T. Papahadzi⟨ἀρχ. σλαβ. vologa.

Vurtóki πληθ. (ὀν. ἑν.* vurtope ἢ *vurtopu) (tu=) ; . Πρβ. καὶ Βουρτόπια ('Αετοράχη 'Ηπ.)[4], στ' Βουρτόπα[5], σ'τ'ς Βουρτόπις[6], Βουρτόπι, Βουρτόπια = κοῖλαι καὶ χλοεραὶ τοποθεσίαι εἰς τὸ βουνόν[7], στὰ Βουρτόπια (Κάτω Μερόπη)[8], στὰ Βουρτόπα, Βουρτοποπούλα[9], στοὺ Βουρτόπ' (Μελισσουργοὶ 'Ηπ.)[10]. Ὁ Σούλης, ὅ.π., Βορτάπε (Βουρτόπ', Βουρτόπους, Βουρτόπια) κατὰ τὸν Burleanu εἶναι λέξις βλαχική». Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, ὅ.π., 184 γράφει: «Βορτάπες καὶ Βιρτόπες, εἶναι αἱ ἀρχαῖαι λέξεις virtop, vartop = φάραγξ, χαράδρα, ἄντρον, καταφύγιον· vartpa (παλαιο-σλαβικὴ) σημαίνει σπήλαιον, καὶ virtoapa = ἀπορρώξ. Ὑπάρχει καὶ ἑτέρα συνώνυμος (σλ.) vrt, vrtas = κῆπος».

---

1. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 105.
2. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Γραμμένων, ὅ.π., σ. 180.
3. Νικ. Γ. Παπαδοπούλου, ὅ.π., σ. 367.
4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 100.
5. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «'Ηπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 149.
6. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «'Ηπειρωτικὴ Ἑστία» 10, 423.
7. Δημ. Μ. Σάρρου, ὅ.π., σ. 193.
8. 'Αθ. Χ. Παπαχαρίση, Δευτ. Συμβολὴ Τοπ. Πωγωνίου, «'Ηπειρωτικὴ Ἑστία» 2, 39.
9. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Βέλτσιστας, ὅ.π., σ. 212.
10. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 119.

Zéke (la Zékea)= στοῦ Ζέκια. Κεντρικὴ βρύση τῆς Σαμαρίνας. Πρβ. Ζέκος[1].

Zikíri (la —)=στοῦ Ζικίρη. Εἶχον ἐκεῖ φυλάκιο οἱ 'Αρβανίτες. Βρίσκεται στὰ σύνορα τῶν χωριῶν Φούρκας-Σαμαρίνας.

Zmixómate πληθ. (ὀν. ἑν. zmíxuma) (tu —)= στὰ σμιξίματα. Συναντιοῦνται ἐκεῖ τρία ρεύματα: α) ἀπὸ τὸ Murmínde (βλ. λ.), β) ἀπὸ τὸ Skurdeái (βλ. λ.) καὶ γ) ἀπὸ τὴ Γirikínă (βλ. λ.). Πρβ. καὶ τὸ διπλανὸ χωριὸ Σμίξη, καθὼς καὶ σ' Σμίξ'[2], Ζμίξ (ἡ)= τὸ σημεῖο συμβολῆς δύο ποταμῶν[3], σ't's Σμίξη (Κωστήτσι 'Ηπ.)[4], στ' Σμίξ[5].

ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΝΤΙΝΑΣ

1. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «'Ηπειρωτικὴ 'Εστία» 10, 147.
2. Στεφ. Μπέττη, Τοπ. Κουρέντων, «'Ηπειρωτικὴ 'Εστία» 10, 424.
3. Γ. Τ. Κόλια, ὅ.π., σ. 123.
4. Κων. Στεργιοπούλου, Συμβολὴ 'Ηπ. Τοπ., ὅ.π., σ. 117.
5. Κων. Στεργιοπούλου, Τοπ. Κονίτσης, «'Ηπειρωτικὰ Χρονικὰ» 13(1938) 175.

SUMMARY

K o n s t a n t i n o s D. D i n a s, The place names of Samarina (Grevena).

This article concerns a collection of place names from a mountainous arumanian-speaking village of Grevena called Samarina. First a brief historical introduction is given, then a general commentary on these place names and finally some deductions. The commentary is about the prepositions that precede the place names, their structure, the origin of the words used to make them and the morphological changes of greek and latin words contributing to their creation. The article ends by the citation of the place names collected by the author's personal contact to the villagers.